

Nepalese FLORICULTURE

"Peace, prosperity and clean environment through floriculture"

Floriculture Association Nepal (FAN)

Baluwatar-3, Kathmandu, Tel/Fax: +977-1-4420791
fan_nepal@yahoo.com, fanepal2049@gmail.com, info@fanepal.org.np
www.fanepal.org.np, www.nepalfloraexpo.com.np

Nepalese Floriculture

"Peace, prosperity and clean environment through floriculture"

Editorial Committee:

Dr. Umed Pun
Lok Nath Gaire
Janga Bdr. Tamang

Floriculture Association Nepal (FAN)

Baluwatar, Kathmandu

Published by:

Floriculture Association Nepal (FAN)

Baluwatar-3, Kathmandu, Nepal

Tel/Fax: +977-1-420791

E-mail: fan_nepal@yahoo.com, info@fanepal.org.np
fanepal2049@gmail.com

www.fanepal.org.np, www.nepalfloraexpo.com.np

1500 Copies

2017 AD.

Volume: 21

ISSN-2565-4837

Design and Layout By:

Sabin Maharjan

Printed By:

S 2 Printers & Stationery

Nayabazar-16, Town Planning, Kathmandu

Tel.: +977-1-4358921, Cell: 9841722948

E-mail: s2printers@yahoo.com.au

उप- राजधानी

काठमाडौं, नेपाल

शुभ-कामना

पुष्प व्यवसायीहरुको छाता संगठन फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन, नेपाल (प्यान)ले 'तेस्रो अन्तर्राष्ट्रिय फ्लोरा' एक्स्पो-२०१७को अवसरमा 'NEPALESE FLORICULTURE' नामक पुस्तिका प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउँदा ज्यादै खुशी लागेको छ । NEPALESE FLORICULTURE पुस्तिका प्रकाशन सफलताको कामनासहित यस अवसरमा सम्पूर्ण नेपाली पुष्प व्यवसायीहरुमा हार्दिक बधाई तथा शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

भौगोलिक तथा जलवायु विविधताले नेपालमा पुष्प व्यवसायको प्रचुर सम्भावना छ । सुन्दरताको प्रतीक, धर्म, संस्कृति, परम्परा र जैविक विविधताको महत्वपूर्ण अंश पुष्प अर्थात फूल व्यवसायले उद्योगको रूप लिई अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा निर्यात हुनु हाम्रो लागि गौरव र खुशीको करा हो । निर्यात योग्य, प्रतिफलमूलक तथा रोजगारमूलक व्यवसायको रूपमा रहेको पुष्प व्यवसायलाई अझै विस्तार गर्न आवश्यक छ । यसबाट फूलको आन्तरिक मार्ग पूर्ति गरी निर्यात बढाउदै बढ़दै व्यापार घाटालाई कम गरेर देशको अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्ने प्रष्ट छ ।

नेपालमा पुष्प खेतीका लागि प्रचुर सम्भावना भए तापनि अझै विभिन्न प्रकारका फूलहरु आयात भईरहेको यथार्थ पनि हामीसँग छ । फूल आयोतलाई प्रतिस्थापन गरेर पूर्ण आत्मनिर्भर हुन र निर्यातलाई उल्लेख वृद्धि गर्न यस क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गर्न अनिवार्य आवश्यकता बनेको छ । नेपालमा हिमाल, पहाड, तराई-मधेसको जुनसुकै भू-भागमा पनि भौगोलिक तथा वायुमण्डलीय विविधताअनुसार उत्पादन हुने विविध प्रकारका पुष्प व्यवसायको विकास तथा विस्तारमा फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन, नेपालले खेलेको भूमिका प्रशंसनीय छ ।

तेस्रो अन्तर्राष्ट्रिय फ्लोरा एक्स्पो-२०१७को अवसरमा फ्लोरिकल्चर एशोसिएसनले प्रकाशन गर्ने NEPALESE FLORICULTURE पुस्तिका नेपालमा पुष्प खेतीको अवस्था, सम्भावना र चुनौतीहरुको बारेमा विस्तृत चित्रण गरिएको ऐतिहासिक दस्तावेज बने अपेक्षा लिएको छु । यो पुस्तिका पुष्प सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञानको खोजी, अध्ययन अनुसन्धान गर्ने र पुष्प खेती गर्नेहरुका लागि मात्र होइन आमनेपालीको लागि महत्वपूर्ण अध्ययन सामाग्री बनोस्, मेरो शुभकामना छ ।

धन्यवाद !

१३ चैत २०७३

नन्दबहादुर पुन 'पासाङ'

नेपाल सरकार

शुभकामना सन्देश

मा. गौरी शंकर चौधरी
कृषि विकास मन्त्री

पुष्प विकास विस्तार र प्रबर्द्धनका लागि बि.सं. २०५९ साल देखि निरन्तर रूपमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय पुष्प मेला प्रदर्शनीको आयोजना गर्दै आईरहेको फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपालले यस वर्ष तेस्रो अन्तराष्ट्रिय फ्लोरा एक्स्पोको आयोजना गर्न लागेको थाहा पाउदा मलाई अत्यन्त खुसी लागेको छ । पुष्प मेला आयोजनासँगै पुष्प खेती प्रविधि सम्बन्धि उपयोगी सामग्री सहित विविध लेख रचनाहरूको संगालोको रूपमा Nepalese Floriculture (Volume 21) प्रकाशन हुनु प्रशंसनीय कार्य हो ।

सन् १९५० बाट नेपालमा सामान्य स्तरमा सुरु भएको पुष्प व्यवसाय आ.व. २०७२/७३ सम्म आई पुगदा ३९ जिल्लामा ६७८ पुष्प फर्म नसरीहरू विस्तार भई लगभग ४९,००० भन्दा बढि व्यक्तिहरूले प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी प्राप्त गरेको तथ्यांकमा उल्लेख गरिएको छ । नेपालको जलवायु र भौगोलिक विविधता अनुकुल रहेको यस पुष्प खेती र व्यवसायमा फूलको आन्तरिक बजार दिनानुदिन बढ्दै गएको र त्यसैअनुरूप कृषकहरूको अभिरुची बढ्दै गएको अवस्था छ । यस व्यवसायले आ.व. २०७२/७३ मा सिजनल फूल, आलंकारिक बोट बिरुवा, कट फ्लावर्स, ल्याण्डस्केप तथा गार्डनिङ, खुल्ला फूल, सामग्री आपूर्ति (Inputs supply), अन्य (कार्पेट ग्रास, बल्व, राईजम ट्युबर टिष्यूकल्चर आदि) गरी जम्मा रु ३.२५ करोडको निर्यात र जम्मा १ अर्ब ५१.३९ करोड भन्दा बढिको कारोबार भएको अवस्थाले पुष्प व्यवसाय फस्टाउन्डै गएको देखिन्छ ।

पुष्प व्यवसायको प्रबर्द्धनका लागि नेपाल सरकारबाट “पुष्प प्रबर्द्धन नीति २०६९” जारी भई कार्यान्वयनमा आइसकेको छ । यस क्षेत्रको संभाव्यता अनुरूप पुष्प व्यवसायको व्यवसायीकरण गरी थप गुणस्तरिय, प्रतिस्पर्धी र दिगो बनाउनुका साथै निर्यात प्रबर्द्धन गर्ने दिशामा थप कृयाशिल हुनु पर्ने देखिन्छ ।

FAN द्वारा आयोजित फ्लोरा एक्स्पोले पुष्प विज्ञ, उपभोक्ता एवं उत्पादकहरूलाई एउटै थलोमा भेटघाट हुने अवसर मिलेको छ । यसबाट पुष्प व्यवसायमा संलग्न व्यवसायी/उद्यमीहरूलाई हौसला र प्रेरणा मिल्ने छ र व्यवसायको आधुनिकीकरणमा समेत योगदान पुग्ने अपेक्षा लिएको छ ।

अन्तमा FAN ले भृकुटीमण्डप प्रदर्शनी हल काठमाण्डौमा यहि २०७३ चैत्र १७ देखि २० गतेसम्म संचालन गर्न लागेको तेस्रो अन्तराष्ट्रिय फ्लोरा एक्स्पोको पूर्ण सफलताको कामना गर्दछु ।

मा. गौरी शंकर चौधरी
मन्त्री
कृषि विकास मन्त्रालय

पत्र संख्या:
च.नं.:

कृषि विकास मन्त्रालय

नेपाल सरकार

फोन नं. {
४२११६३५
४२११८०८
४२११४३२
४२११६६५
४२११६८७
४२११५१५
फ्याक्स : ४२११५३५

सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल।

शुभकामना

भौगोलिक तथा जलवायु विविधतामा धनी रहेको देश नेपालमा वागवानी उपक्षेत्र अन्तर्गतको एक महत्वपूर्ण विधाका रूपमा पुण्यखेती र यसमा आधारित व्यवसायको विकास, विस्तार गरी आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धनका प्रचुर संभावना रहेका छन्। फूल सुन्दरताको प्रतिक, धर्म, संस्कृती, परम्परा र जैविक विविधताको महत्वपूर्ण अंश पनि हो। नेपाल सरकार, कृषि विकास मन्त्रालयले पुण्य प्रवर्द्धन नीति, २०६९ र पुण्य व्यवसाय प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७२ कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। यसको फलस्वरूप सरकारी निजि साझेदारी (PPP) अवधारणा अन्तर्गत नीजि क्षेत्र पनि व्यवसायिक रूपमा यस तर्फ आकर्षित हुँदै गएको छ भने विगतमा देशको पुण्यजन्य वस्तुहरूको मागको ठूलो हिस्सा आयातमै भर पर्दै आएकोमा केही वर्ष देखि आन्तरिक खपतमा वृद्धिका साथै आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धनमा करिब १ अरब ५१ करोडको वार्षिक कारोबार भई पुण्य व्यवसायमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष ४१ हजार भन्दा बढीलाई रोजगारी र दिइएको छ। यो व्यवसाय आयआर्जनको उत्तम विकल्पका रूपमा समेत उन्मुख हुँदै गएको देखिन्छ।

यस सम्बन्धि प्राविधिक ज्ञानको खोजी, अध्ययन, अनुसन्धान र प्रविधियुक्त लेख, रचना, पुस्तिका आदि लिखतहरूको कमी महशुस गरीएको वर्तमान परिवेशमा **Nepalese Floriculture (Volume 21)** नामक पुस्तिका अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको पुण्य मेला (**3rd International Flora Expo, 2017**) को अवसरमा प्रकाशन हुन लागेकोमा मलाई अत्यन्त खुशि लागेको छ। फूल खेती, फूल बगैँचा व्यवस्थापन लगायतका पुण्य विज्ञान (floriculture) का महत्वपूर्ण पक्षहरूका उत्पादन प्रविधि समेत समेटिएको प्रस्तुत पुस्तिका समस्त पुण्यकर्मी, उद्यमी, व्यवसायी, विद्यार्थी, कृषि प्राविधिक लगायत सरोकारवाला सबैलाई उपयोगी हुने विद्यास लिएको हुँ।

अन्त्यमा, पाठकको आवश्यकता अनुसार भविश्यमा पनि थप गुणस्तरीय प्राविधिक सामग्री सहित पुस्तिका स्तरोन्तरी गर्ने प्रयासका साथै **3rd International Flora Expo, 2017** सफलताका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

डा. सुरोज पोखरेल
सचिव

चैत्र, २०७३

FNCCI

नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ
Federation of Nepalese Chambers of Commerce & Industry

P.O. Box : 269
Sahid Sukra
FNCCI Milan Marg, Pachali
Teku, Kathmandu, Nepal
Tel. : 4262061, 4262218, 4266889
Fax : 977-1-4261022, 4262007
E-mail : fncci@mos.com.np
<http://www.fncci.org>

शुभ-कामना

फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपालले चैत्र १७ देखि २० गतेसम्म 3rd International Flora Expo 2017 आयोजना गर्न गइरहेको जानकारी पाउँदा अत्यन्त खुसी लागेको छ । यस अवसरमा एशोसिएसन आबद्ध सम्पूर्ण सदस्य साथीहरूलाई हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

दिनानु दिन पुष्पव्यवसायको बजार विस्तार एवं व्यवस्थित भएको छ । केहि वर्ष अधिसम्म यस व्यवसाय शत प्रतिशत आयातमा निर्भर हुनु पर्ने अवस्था थियो भने अहिले केही प्रतिशत निर्यातका साथ साथै आयातित प्रतिशत कम गर्न सफल भएकोमा प्रशंसा गर्दछु । हाम्रो जस्तो भौगोलिक विविधता भएको मुलुकमा यस व्यवसायको प्रचुर मात्रमा सम्भावना छ । यस सम्भावनालाई भरपूर रूपमा उपयोग गर्नका लागि यस व्यवसायलाई कृषि प्रणाली अवलम्बन गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । यस व्यवसायले राष्ट्रको आर्थिक विकासमा टेवा पुच्चाउनुको साथै बेरोजगारीलाई केहि हृदसम्म न्यूनिकरण गर्न सफल भएको छ । बजारलाई अझ व्यवस्थित र उत्पादित सामानको सुरक्षाको व्यवस्थापन पक्षलाई ध्यान दिन सकेमा यो क्षेत्र धेरै व्यवसायीहरुको आकर्षणको केन्द्र बन्ने विश्वास लिएको छु ।

वार्षिक रूपमा प्रकाशन गर्दै आईरहेको “पुष्प विशेषांक” यस वर्ष 3rd International Flora Expo 2017 अवसरमा प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुशी लागेको छ । विशेषांक पुष्प व्यवसायी तथा यस क्षेत्रमा रुची राख्नेहरुका लागि अत्यन्त उपयोगी हुने विश्वास लिएको छु । विशेषांकले सिंगो पुष्प व्यवसायको वस्तु तथ्य बाहिर त्याउने विश्वास गर्दै विशेषांक ऐतिहासिक बन्न सकोस भन्ने कामनाका साथ ।

अन्त्यमा, 3rd International Flora Expo 2017 को पूर्ण सफलताको कामना । निरन्तर व्यवसायिक प्रगतिको शुभकामना ।

(पुरुषपात्र मुरारका)

अध्यक्ष

मिति २०७३ चैत्र ६ गते, आइतवार

फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपाल Floriculture Association Nepal (FAN)

Ref.:

सन्देश

फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपालले विभिन्न काल खण्डमा आई परेका विभिन्न समस्यालाई चिरै पुष्ट व्यवसायको समग्र बिकास बिस्तार तथा प्रबद्धन गर्दै सेवामुखि भावनाले समस्त पुष्ट व्यवसायीहस्तो हक हितको क्षेत्रमा आफ्नो स्थापना काल देखि निरन्तर कार्य गर्दै आइरहेको छ । यसै क्रममा २०५१ सालबाट FAN ले पुष्ट व्यवसायको व्यवसायिक प्रवर्द्धनका लागि निरन्तर स्यमा पुष्ट प्रदर्शनी व्यापार मेलाहस्तो आयोजना गर्दै आएको छ । FAN ले हालसम्म १९ वटा राष्ट्रिय, २ वटा अन्तराष्ट्रिय तथा ७ वटा क्षेत्रियका साथै विभिन्न विषयगत पुष्ट प्रदर्शनी तथा व्यापार मेलाको सफल आयोजना गरि सकेको छ । यस बर्ष मिति २०७३ चैत्र १७ देखि २० गतेसम्म तेस्रो पटक अन्तराष्ट्रिय फ्लोरा एक्स्पोको आयोजना हुन गैरहेको छ । पुष्ट व्यवसायीहस्तो यस्ता एक्स्पोहस्ताट आफ्नो ज्ञान र सीपको आदान प्रदान गर्दै बजार प्रबद्धन लगायतका क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान गर्न गर्दछ । देश भित्र तथा अन्तरदेशिय क्षेत्रमा पुष्ट व्यवसायको अवस्थाका बारेमा जानकारी सहित पुष्ट उत्पादन र यसको प्रयोगबाट मानव जीवनमा पार्ने सकारात्मक प्रभावका बारेमा आम जनमानस सम्म पुन्याउन यस्ता मेला प्रदर्शनीको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको र यसको माध्यमबाट यस क्षेत्रमा ऐतिहासिक महत्वका साथ परिवर्तन भइरहेका छन् ।

विगत वर्षहस्ता सरकारको लगानी बिना नै निजी क्षेत्रको प्रयासमा लगानी, उत्पादन, गुणस्तर, आयत प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धन कार्यमा नेपाली पुष्ट व्यवसायले उल्लेख्य उपलब्धि हासिल गरेको छ तथापी अझै आन्तरिक बजारको मागलाई स्वदेशी उत्पादनले पुरा गर्न सकिरहेको छैन । वार्षिक मापन भन्दै १० देखि १५ प्रतिशतको दरले थप पुष्ट तथा पुष्टजन्य वस्तुको माग बजारमा थपिने गरेको छ । यो असन्तुलनलाई आन्तरिक उत्पादनले पुरा गरि निर्यात प्रवर्द्धनका लागि एशोसिएसनले सरकार, संघ संस्था र व्यवसायीहस्तो बहस पैरेकी गर्दै आइरहेको छ । आन्तरिक उत्पादनलाई गुणस्तर सुधार सहितको सबल र सक्षम बनाउनु आजको आवश्यकता र हाम्रो लक्ष्य हो । जसबाट पुँजीको उपयोग, अवसरको सृजना तथा साधन स्रोतको ग्रामीणस्तरसम्म पहुँच पुग्न सकदछ ।

पुष्ट प्रवर्द्धन निति २०६९ नेपाल सरकारले स्वीकृत गरि यसको कार्यान्वयनको लागि निर्देशिका एवं कार्यान्वय कार्यविधि निर्माण गरि फ्लोरिकल्चर एशोसियसनलाई कार्यान्वयनको मुख्य जिम्मेवारी प्राप्त भएको तेस्रो वर्ष पुगेको छ ।

सरकारको प्राथमिकता आ-आफ्नै भएतापनि पुष्ट उद्योगको लागि पुर्वधारको विकास, नीतिगत व्यवस्थापन, जनशक्तिको उचित विकास र प्रविधिको हस्तान्तरणका क्षेत्रमा सरकारको लगानी हुनु आवश्यक छ । पुष्ट व्यवसायको विकासको लागि पछिल्लो समय सरकार निजि साफेदारी कार्यक्रमका भन्दै ८० प्रतिशत भन्दा बढि लगानी पुर्वधार विकासमा लगानी भइरहेको छ र त्यसको परिणाम आउने क्रममा रहेको छ । यसका अलावा अनुसन्धान र विकासमा समेत लगानी गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

भोलिका दिनहस्ता यस क्षेत्रका उच्च प्रविधियुक्त ग्रिनहाउस थोपासिचाई तथा मिष्ट सिंचाई प्रणाली सँगै वाटर सोलुवल फर्टिगेसन सिस्टम, नियन्त्रित (रोग तथा किराको लागि) प्रणाली सहितको प्रविधि भित्र्याउन अत्यन्त आवश्यक छ । यसले आन्तरिक उत्पादनमा गुणस्तर सुधार हुनुका साथै स्वरूप उत्पादनबाट अन्तराष्ट्रिय बजारसँग प्रतिस्पर्धा योग्य वस्तुको विकास हुनेछ यसैको माध्यमबाट विश्व पुष्ट बजारमा हामीले आफ्नो स्थान सुरक्षित पाउने छ । वर्तमान अवस्थामा दैनिक हजारौ युवाशक्ति विदेश पलायन हुनबाट रोक्न समेत महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ ।

अन्तमा हामीलाई सहयोग गर्न नेपाल सरकारका अंगहरू, उद्यमी व्यवसायीहस्त, विज्ञहरू लगायत पदाधिकारी र कर्मचारी साथीहस्ताई आ-आफ्नो क्षेत्रबाट पुष्ट व्यवसाय र एशोसिएसनलाई उपलब्ध गराउनु भएको सल्लाह, सुभाब र सहयोगको लागि हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । आगमी दिनहस्ता याहाँहस्तको सदैब साथ र सहयोग रहनेछ भन्ने समेत आशा लिएको छु ।

कुमार कस्जु श्रेष्ठ
अध्यक्ष

सम्पादकीय

पुष्प सम्बन्धि वार्षिक प्रकाशनको रूपमा Nepalese Floriculture को २१ औं (ISSN-2565-4837, Vol-21) संस्करण तपौँहरू समक्ष ल्याई पुऱ्याएका छौं । यस संस्थाले बिगत २१ बर्ष देखि निरन्तर प्रकाशन गर्दै समय सापेक्ष परिवर्तन गरी पाठक सामु ल्याउन सक्नुमा पुष्प क्षेत्रमा कलम चलाउने धेरै महानुभावहरूको योगदानलाई हामी कदर गर्दछौं ।

नेपालमा हालसम्मको पुष्प उत्पादन र वितरणको उपलब्धी उल्लेखनिय छ । अर्थतन्त्रमा केहिहिदसम्म योगदान पुऱ्याई यसले परनिर्भतालाई कम गरेको छ । तर मौलिक बोट बिस्वाहरूका धनी देश नेपाल, यहाँ हामीले प्रयोग गर्ने पुष्पको ढूलो परिमाणमा बिदेशी प्रजातीको फूल बिस्वाले स्थान पाउनु पक्कै पनि सुखद समाचार होईन । कुनै पनि देशको सम्बृद्धि त्यहाँ उपलब्ध सम्पदाको अधिकतम प्रयोगबाट संभव छ । पुष्प क्षेत्रमा छिमेकी मुलुकहरूले आफै देशको मौकिल श्रोतको उपयोग र व्यापारबाट उल्लेख्य उपलब्धि हासिल गरेका उदाहरणहरू छन् । हामीले हाम्रा मौलिक तथा रैथाने वनस्पतीहरूलाई व्यवसायीकरण गर्नुको बदलामा बिउ बिस्वा आयातमा व्यवसायीकरण गर्दै गर्याँ र परिणाम परनिर्भता बढ्यो । आन्तरिक श्रोतको उपयोग र अवसर गुमाउदै गयौ । सरकार, नीजि क्षेत्र र आम उपभोक्ता सबै आ-आफ्नो क्षेत्रबाट यसको जिम्मेवार छौं । तर एकले अर्कालाई जिम्मेवार देखाई आफू जिम्मेवारीबाट मुक्त हुने हाम्रो व्यवहार सुधार गर्नु जस्ती छ । खास गरी आंकारिक बोट बिस्वाको हकमा हामी सबैले चाहना राख्यौं भने छोटो समयमै नाटकिय परिवर्तन गर्न सकिने संभावना छ । सरकारी निकायले उद्यान, पार्क, बाटो छेउछाऊ, नदिनाला किनारा आदि क्षेत्रमा रोपण गर्ने शोभनीय आलंकारिक बोट बिस्वाहरूमा मौलिक तथा रैथाने बोट बिस्वाहरूको चयनको शुस्वात र आम पुष्प प्रेमी उपभोक्ताहरूले आफ्नो घर आगन सजावटमा रथानिय प्रजातीलाई प्रोत्साहन गर्नु पर्ने जस्ती भईसकेको छ । वार्षिक रूपमा बढ्दो स्थानिय माग र भईरहेको आयातलाई पुरा गर्दै निर्यात गर्नु पुष्प क्षेत्रको मुख्य चुनौती हो । उत्पादन क्षमता, प्रविधि, उत्पादनका श्रोत साधन र लगानीको वर्तमान संरचनामा आमुल परिवर्तनबाट मात्र समुचित प्रतिफलको आशा गर्न सकिन्छ ।

प्रस्तुत अंकमा Commercial Tulip Cultivation: Technology and Prospects, Propagation of Bougainvillea in Nepal, Horticulture therapy: Introduction and possible implication in Nepal, पुष्प व्यवसायः आयात तथा निर्यातको अवस्था, एजेलियाको सौन्दर्यता—बगैचाको भव्यता, शहरी सौन्दर्य प्रबद्धनमा रथानिय फूलहरूको भुमिका आदि लेखहरू समेटिएको छ । फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपाल को आ.२०७२/७३ को वार्षिक प्रतिबेदन समेत यस प्रकाशनमा प्रस्तुत गर्ने क्रमलाई पनि निरन्तरता दिएका छौं ।

पुष्प क्षेत्रमा लाग्नु भएका उधमी व्यावसायीहरू, अध्ययन अनुसन्धानमा लाग्नु भएका महानुभावहरू, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरू लगायत सम्पूर्ण पुष्प प्रेमी महानुभावहरूले थोरै भएपनि पुष्प सम्बन्धि सामग्रीहरू प्राप्त गर्नु हुनेछ र यसबाट लाभान्वित हुनु हुनेछ भन्ने आशा लिएका छौं ।

अन्त्यमा यस प्रकाशनमा लेख रचना पठाई सहयोग गर्नुहुने लेखकहरू, विज्ञापन दाताहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं । आगामी दिनहरूमा पनि यहाँहरूको अमुल्य सुभाब, सहयोग र सद्भावको अपेक्षा गर्दछौं । प्रकाशनका क्रममा भएका कमिकमजोरी प्रति समयमै सचेत गराई यसको स्तर उन्नती गर्न र समय सापेक्ष परिमार्जन गर्न यहाँहरूको सहयोगको सदैव हार्दिक अपेक्षा राख्दछौं ।

नव वर्ष २०७४

को सुखद् उपलक्ष्यमा सम्पुर्ण सदस्यज्युहरू,
पुष्प प्रेमी महानुभावहरू, सहयोगी संघ संस्थाहरू
सबैमा सुख, शान्ति, समृद्धि एवं उत्तरोत्तर

प्रगतिको लागि हार्दिक मंगलमय

शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

फ्लोरिक्ल्वर एशोसिएसन नेपाल
परिवार

Executive Members of FAN (2073-75)

Kumar Kasaju Shrestha
President

Lok Nath Gaire
I.P. President

Dilip Bade
S. Vice President

Ramji Pd. Timilsina
Vice President

Min Bdr. Tamang
General Secretary

Biswamani Pokhrel
Secretary

Shiba Bdr. Khadka
Treasurer

Ramji Kuwar
Exe. Member

Sitaram Panta
Exe. Member

Mahendra Subedi
Exe. Member

Pandab Shrestha
Exe. Member

Meena Tamang
Exe. Member

Ram Bdr. Tamang
Exe. Member

Jay Thapa Magar
Exe. Member

TABLE OF CONTENTS

Commercial Tulip Cultivation: Technology and Prospects	1-11
Propagation of Bougainvillea in Nepal	13-15
Horticulture therapy: Introduction and possible implication in Nepal	17-20
एजेलियाको सौन्दर्यता—बगैचाको भव्यता	21-24
स्वदेशी शोभनीय वनस्पति दमाइफल	25-26
शहरी सौन्दर्य प्रबद्धनमा स्थानिय फूलहरूको भुमिका	27-30
पुष्ट व्यवसाय : आयात तथा निर्यातको अवस्था	31-33
फ्लोरिकल्वर एशोसिएसन नेपालको आ.व. २०७२/०७३ को बार्षिक प्रतिवेदन	35-52

Commercial Tulip Cultivation: Technology and Prospects

Introduction

Tulips are very famous ornamental bulbous flowers grown due to their attractiveness. Tulips can be grown in pots, containers, prepared beds, borders, basins or other orchards like apple. It can be grown in greenhouse, polyhouse and shade net as well. It belongs to the family of Liliaceae and genus of Tulip L. (AF, 2016).

Tulip is a Monocotyledon. The largest area under a true bulb crop in the world is that of tulip followed by Narcissus, Iris, Hyacinth and Lily. Holland is the largest producer of tulip flowers and bulbs and it has become the backbone of flowering industry in the Netherland (Nayeem and Qayoom, 2015).

Tulips are spring blooming perennials that grow from bulbs. Depending on the species, Tulip plant can be between 10 cm and 70 cm high. Flower petals are available from single color to multicolor with different patterns like blue, yellow, apricot, violet, terracotta, red, scarlet, chocolate, brown.

Tulips are very popular to an extent that during the 17th century, most of Europe particularly Holland, was gripped in a craze for Tulips that as a result, many had to even sell off their fortunes. It was popularly known as the Tulipomania. Tulips are some of the most popular spring flowers of all time, and the third most popular flowers world-wide next only to the Rose and Chrysanthemum (The flower expert, 2017). Tulip (Tulipa) is the national flower

Anil Kumar Acharya

*Senior Horticulture Development Officer
Ministry of Agricultural Development*

of The Netherlands, Hungary and Turkey. The followings are some facts about Tulips:

Facts about Tulips

- There are now over 3,000 different registered varieties of cultivated Tulips.
- Every year billions of Tulips are cultivated, a majority of which are grown and exported from Holland.
- Historically, Europe considered Tulips as the symbol of the Ottoman Empire.
- Tulips grow wild over a great territory in Asia Minor through Siberia to China.
- Tulips were first cultivated and hybridized by the Turks of the Ottoman Empire.
- Tulips symbolize imagination, dreaminess, perfect lover and a declaration of love.
- Fresh out of onions? Use your Tulip bulbs instead! Tulip bulbs are a good replacement for onions in cooking.

Moreover, Keukenhof of "Kitchen garden", also known as the Garden of Europe, is one of the world's largest tulip flower gardens. It is situated in Lisse, the Netherlands. Approximately 7 million flower bulbs are planted annually in the park, which covers an area of 32 hectares. Keukenhof is open annually from mid-March to mid-May. The best time to view the tulips is around mid-April, depending on the weather. Some overviews of the garden is shown below:

Figure. Keukenhof "Kitchen garden", Lisse, the Netherlands

Classification and varieties of Tulips

There are 3 classes of Tulips: early flowering, mid season and late flowering. The following classification of Tulips (The flower expert, 2017) is based on the time of bloom.

- **Early Flowering Tulips:** These Tulips bloom in March and early April. Early Flowering Tulips are Species Tulips, Kaufmanniana (e.g. Waterlily), Fosteriana (e.g. Red Emperor), Single Early (e.g. Apricot Beauty), Double Early, Greigii Tulips etc.
- **Mid Season Flowering Tulips:** These bloom in April and early May. e.g. Triumph, Swan Wings Tulip, Darwin Hybrids, Parrot Tulips.
- **Late Flowering Tulips:** These Tulips bloom in May. e.g. Single Late, Double Late, Viridiflora Tulips, Lily-Flowered, Fringed Tulips, Rembrandt Tulips, Multi-Flowering Tulips.

Royal Horticultural Society (2017) has described that, with respect to cultivar selection, Tulips are divided into 15 divisions chiefly defined by their flower characteristics and sometimes referred to in bulb catalogues. Broadly speaking, their flowers can be described as single or double; cup-shaped, bowl-shaped or goblet-shaped; fringed, parrot or lily-flowered; long, slender-tepalled or star-shaped. When choosing tulips, consider their flowering times, suitability for borders, containers, or a rock garden where the smaller species such as *Tulipa tarda* or *T. kaufmanniana* can be best utilized. Some are ideal for naturalizing in fine grass; in particular, the low-growing tulip *T. sprengeri*. Similarly, amongst the most popular for bedding, borders or containers, followings can be selected.

White flowers:

Tulipa biflora: from late winter, produces fragrant, star-shaped flowers in one or two with white petals which are golden-yellow at the base and flushed grey on the undersides. Height will be 10 cm (4in).

T. 'Mount Tacoma' (Double Late Group): Pink and green buds open to peony-flowered creamy-white blooms in late spring. Height will be 40cm (16in).

T. 'Purissima' (Fosteriana Group): Single, bowl-shaped slightly fragrant pure white flowers on sturdy stems produced mid-spring. Height will be 35cm (14in).

T. 'Spring Green' (Viridiflora Group): Green-feathered ivory-white flowers in late spring. Height will be 40cm (16in).

T. 'White Triumphator' (Lily-flowered Group): Graceful long-stemmed flowers of pure white. Height will be 60cm (2ft).

Purple-black or violet-blue flowers:

T. 'Black Parrot' (Parrot Group): Distinctive crimped and curled, cup-shaped single bright violet-blue flowers are shaded bronze on the inside of the petals, borne in late spring. Height will be 60cm (2ft).

T. 'Blue Diamond' (Double Late Group, peony-flowered): Bowl-shaped dark bluish-purple flowers in late spring. Height will be 40cm (16in).

T. 'Blue Heron' (Fringed Group): Purple-fringed violet-purple flowers, cobalt-violet with white stripes inside the petals during late spring. Height will be 60cm (2ft).

T. 'Queen of Night' (Single Late Group): Velvety dark purple-black cup-shaped flowers in late spring. Height will be 60cm (2ft).

Pink flowers:

T. 'Angelique' (Double Late Group): Peony-shaped, full, slightly ruffled shell-pink flowers are suffused darker pink. Height will be 30cm (1ft).

T. 'Attila' (Triumph Group): Single cup-shaped pinkish-purple flowers on strong stems. Good for forcing. Height will be 40cm (16in).

T. 'China Pink' (Lily-flowered Group): Elegant deep-pink goblet-shaped blooms have white bases inside, with swept-back pointed tips. Height will be 50cm (20in).

T. 'Foxtrot' (Double Early Group): Soft pink flowers with darker undertones. Height will be 30cm (1ft).

Yellow flowers:

T. 'Apeldoorn's Elite' (Darwin Hybrid Group): Red-feathered buttercup-yellow flowers flushed yellowish-green at the bases in mid-spring. Height will be 60cm (2ft).

T. clusiana var. chrysanthia : Stems with 1-3 yellow flowers, flushed reddish-brown outside, becoming star-shaped. Height will be 30cm (1ft).

T. 'Hamilton' (Fringed Group): Buttercup-yellow flowers with darker yellow fringes and anthers in late spring. Height will be 50cm (20in).

T. 'Sweetheart' (Fosteriana Group): Ivory-white flowers with lemon-yellow flames, deep yellow inside. Height will be 30cm (1ft).

T. 'West Point' (Lily-flowered Group): Primrose yellow flowers in late spring. Height will be 50cm (20in).

Apricot, crimson or red flowers:

T. 'Aladdin' (Lily-flowered Group): Yellow-margined scarlet flowers in late spring. Height will be 45cm (18in).

T. 'Apricot Beauty' (Single Early Group): v Cup-shaped soft salmon-pink flowers, later with

orange margins. Good for forcing. Height will be 35cm (14in).

T. linifolia: Bowl-shaped bright red flowers, each petal marked with black at the base. Height will be 30cm (1ft).

T. 'Rococo' (Parrot Group): Ornate green-feathered carmine-red blooms. Height will be 45cm (1.5ft).

T. praestans 'Fusilier' (Miscellaneous Group): One of the best dwarf varieties with 3-5 heads of bright scarlet-red blooms per bulb. Height will be 20cm (8in). For the more rare and unusual species and cultivars from the Miscellaneous Group try:

- **T. acuminata:** Has distinctive long, narrow red and yellow petals. Height will be 15-20cm (6-8in).

• **T. humilis 'Odalisque':** With yellow-centred, beetroot-purple flowers during March and April. Height will be 10cm (4in).

T. orphanidea Whittallii Group: With bright tangerine-orange flowers blotched olive-green at the base, in April-May. A colourful addition for the rock or alpine garden. Height will be 30cm (1ft).

T. praestans 'Red Sun': Has flask-shaped buds which open to star-shaped pillar-box red flowers from March to April. Height will be 20cm (8in).

Floriculture Association Nepal (FAN), in this FY 2073/74, has started four locations (Kathmandu, Lalitpur, Ilam and Manang) Tulip production trials. Selected varieties for the trial are shown below (personal communication J.B, Tamang, 25 Feb 2017).

Aafke

Barcelona

Strong Gold

Snowboard

Sevilla

World's Favourite

Largo

Ben Van Zanten

Growth, development and flowering

Under natural conditions, tulip seeds are harvested from June to August and sown in August. Germination starts during winter and active growth of the leaf occurs in spring. The bulb formed in the extremity of a dropper enlarges quickly in spring and growth ends in May or June. The tulip bulb has an annual replacement cycle. The annual cycle can be divided into the main phases (Nayeem and Qayoom, 2015):

- Root growth occurs rapidly after planting in autumn, when the soil temperature decreases, the apical bud, which has already differentiated the aerial organs also starts to elongate, but this growth is very slow during winter.
- During early spring, when the temperature rise, plant growth become active rapid scape and flora bud elongation leads to flowering. In the case of small non-flowering bulbs, the apical bud only produces one leaf. Flowering tulips form two or more leaves. The transformation of the vegetative buds has been initiated and is epically rapid after flowering. Simultaneously, the mother-bulb scales shrivel and progressively disappears.
- At the end of spring, the aerial organs senesce and daughter bulb is in an apparent state of dormancy However, periodical

dissection of bulbs shows that an active bud differentiation takes place during this period, also the root in the basal plate becomes very prominent.

Climate

Tulips can be grown in full sun or partial shade. However, tulip grown in hills require a day temperature of 20-26oc and night temperature of 5-12oc during growth period (AF, 2016). Direct sun during morning and evening is beneficial for improving its flower quality, whereas partial shade is required during mid-day (12- 4pm). They are very sensitive to frost.

Growing Tulips in warm climate

Most important rule is that we have to plant tulips in the coolest part of the year and only use pre-cooled bulbs. In areas where the soil temperature doesn't drop below 15.6°C, we have to use a fridge or climate controlled (4-10°C) room to grow healthy roots. Two keywords ('cold period' and 'healthy roots') should be considered to grow successful tulips in warm climate (Ecotulips, 2017).

1. Tulips need a "cold period"

Most tulips need at least 12-14 weeks of "cold period" to develop a beautiful

flower. This makes it hard to grow tulips in warm/tropical climates, but not impossible. The cold period is normally giving by nature when the soil temperature drops below 12.7°C. In warm climates where the soil temperature isn't dropping (long enough) below 12.7°C we can fool the bulb into thinking they've gone through a cold winter underground. Tulips can start their chilling period from mid September. Before mid September they are not ready for their winter sleep. We can also give them a "cold treatment" ourselves. This can be done quite easily in our kitchen refrigerator. Store the bulbs 6 to 16 weeks cold, depending on climate/soil temperature. Place bulbs in a ventilated (paper) bag, mesh bulb/onion bags or egg cartons. Do not store them next to fruit, especially apples, all ripening fruit is giving off ethylene gas that will kill/damage the flower inside the bulb. Tulip bulbs need to start their cold period before December 1st. Do not buy bulbs after December 1st unless they are "pre-cooled" and stored cold at the place we bought them. The bulbs can be stored cold for several months, keep the bulbs in the refrigerator until planting. It is very important to take them directly from the fridge to the planting site, don't let them warm up in the sun.

Propagation

It can be propagated by bulblets and bulbs. Also can be propagated by seeds (AF, 2016).

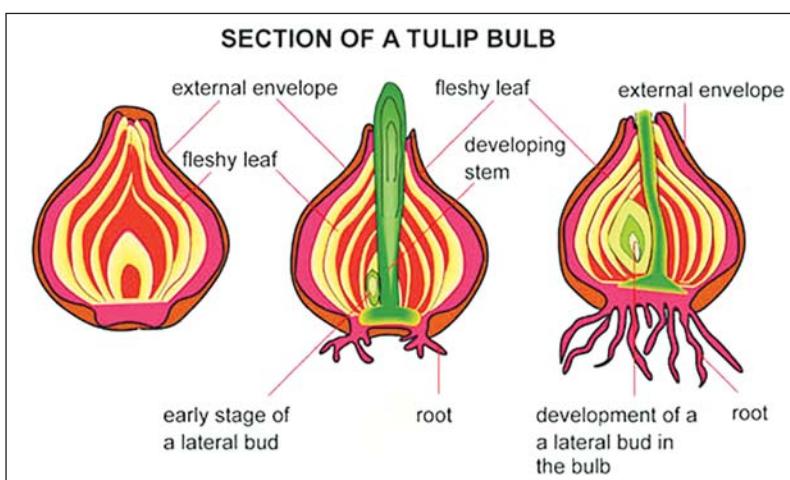
Tulip bulbs can be increased by two methods (The Royal Horticultural Society, 2017):

2. Grow healthy roots

Tulips like to be planted in cool soil (0-12.7°C) to make roots. It takes about 4-6 weeks to grow sufficient roots, after they have grown roots they are ready for warmer spring temperatures. It can be a challenge to grow healthy roots when we live in a warm climate. In areas where the soil temperature doesn't drop below 15.6°C, we have to use a fridge or cold climate controlled (4-10°C) room to grow healthy roots. Plant the tulips in a pot, water them and place the pot 4-6 weeks in the fridge. During the rooting process it is very important that the soil (4-8 inch deep) isn't too warm (above 15.6°C) or too dry. Plant tulips in the coolest part of the year, plant tulips in partial/full shade, plant bulbs six to eight inches deep and apply two-inch thick layer of mulch to help retain moisture and keep the bulbs cool. Bring the soil temperature down by regular watering, the soil should be moist.

Soil

Generally they are grown on slopes where drainage is naturally good. So, it requires well drained light sandy loam soils for better growth and yield. Soil pH 6-7 is ideal for tulip cultivation.

Division:

Separate offsets when bulbs are lifted to be stored dry in a tray over summer. Replant offsets at least 20cm (8in) deep; if planted too shallow, they may not flower.

Seed: Sow the papery seeds in autumn; they will need a period of frost to germinate evenly. It may take 4-7 years for flowers to be produced. Tulips hybridize easily, but most cultivars are sterile or produce few good seedlings.

Rooting medium

The substrate most commonly used for tray forcing is a peat mixture with sand, which must meet the following standards (IFBC, 2017):

- The rooting medium must have the right composition. A good mixture is 40-80% 1-year frozen black peat (garden peat) + 60-20% peat moss. Preference is given to a mixture of 60% garden peat and 40% peat moss. To make sure that the plants do not fall over and to improve the water-air ratio in the substrate, but especially to control the fungi Pythium, Trichoderma and Botrytis cinerea, it is advisable to add disease-free potting soil or coarse sand (15%) to the mixture.
- The structure should be neither too course, nor too fine. A rooting medium with a course structure is difficult to work and will lose water too quickly. A structure that is too fine reduces the water-draining capacity and the air content of the soil. Flooding must be avoided. During transportation moist soil will settle even more, resulting in even further deterioration in the soil structure.
- Good water and air balance. Provide a maximum of 80% moisture content and minimum air content of 10%. Rooting mediums processed with peats that have shrinking qualities are unsuitable.

- The rooting medium should not be too acid. Low pH levels will lead to root rot. A pH level of 6-7 is ideal. Even if an analysis is supplied with the rooting medium, have it tested. If the pH level is too low, the medium requires additional treatment. 1 kg of calcium carbonate per cubic metre will raise the pH value by a factor 0.3.
- The medium should not be too light. 1 cubic metre of slightly moist rooting medium must weigh at least 300 kg. If this is not the case, the plants will not sit tightly in the trays. The medium must be disease-free.

Planting

October to December is ideal time for planting in mid hills at 1100 to 1800 m and November to December and February months are ideal for high hill regions which are above 1800 m.

The staggered planting at 2 weeks intervals ensures regular cut flower supply. The depth of the planting will depend upon the size of bulb. Tulip bulbs should be planted 5-8cm deep at spacing of 15cmx10cm. Plant 3-5 bulbs in 15 cm pot, if they are intended to grow in pots. To get a good crop of flower, bulbs of 10-12 cm size or more should be selected as planting material. Partial shading during mid day is beneficial for flower longevity.

Pre-cooling Requirements: There are two main types of bulbs, precooled and non-precooled. The Holland Bulb Forcer's Guide defines precooling as "the dry storage of spring flowering bulbs at temperatures between 35-48°F (1.7-8.9oc) after floral initiation and development is completed, but prior to planting." Precooled bulbs need to be planted fairly quickly upon receipt. If precooled tulip bulbs must be stored for a short period, keep them at the temperature specified by the supplier (usually 40-45°F/4.4-7.2oc). The second type, non-precooled bulbs, are stored at non-chilling temperatures (typically 63°F/17.2oc) until cooling begins by the final forcer. Non-precooled tulip bulbs can be potted and stored in a dark, cool (33-40°F/0.5-4.4oc) barn or shed for 12-14 weeks. Monitor the stacked crates often to prevent the shoots from growing into the crate above (UM, 2017).

Weed management and mulching

Keeping the field weed free is very crucial for healthy cultivation. Mulch the tulip plants to protect from moisture loss and to control weeds.

Manures and fertilizer

Dry cow manure and compost are excellent organic manures for tulip cultivation. Well rotten farmyard manure @ 3-5 Kg/m² should be mixed thoroughly. Spraying of micronutrient rich solution Multiplex@50 ppm (0.05ml/lit) (once or twice) before color breaking is beneficial. Generally, the best NPK proportion is 5% N, 10%P and 5%K.

Harvesting

Generally tulip starts floweing Feb-April in mid hills and April-June in high hills. The scapes along with two leaves should be cut when 25-50% color develops on flower petals.

When it comes to bulb harvesting, they should be harvested when tulip plant leaves start leaving yellow or 45 days after flowering. Remove old bulb scales and roots. These bulbs should be air dried in shade. Tulip bulbs should be stored at 7-10oc for 7-8 weeks during Sept-Oct for proper development of flower primordia.

Encouraging re-flowering:

Most bedding-type (i.e. not species) tulips are best replaced each year. If left in the ground, they are unlikely to re-flower after their first year. The alternative to discarding old bulbs and replacing with new is to lift and dry the tulip bulbs after flowering. Some following points should be followed (The Royal Horticultural Society, 2017).

- Deadhead to prevent seed production, and wait until foliage turns yellow before lifting the bulbs (about six weeks after flowering)
- If you need to lift earlier, place in trays until the leaves become yellow and straw-like
- Clean the soil off the bulbs, and discard any that may be diseased or damaged
- Allow the bulbs to dry thoroughly before storing
- Store the bulbs in trays or net bags in a warm, dark, well-ventilated place at 18-20°C (65-68°F), before replanting in the autumn
- As flowering is uncertain, it is often best to use old bulbs in the less important beds, borders and containers, and use new bulbs for conspicuous areas
- Dwarf species tulips such as *Tulipa kaufmanniana*, *T. fosteriana*, *T. greigii* and their hybrids often re-flower without lifting. Only lift and divide when clumps get overcrowded.
- Although not usual, some cultivars growing in warm soils; where they can be baked in summer, may re-flower from year to year, and possibly multiply.

Pests and diseases

Major pests

Thrips: Spraying Rogor 0.05% controls them

Aphids: Tulips are relatively pest free but aphids can become an occasional problem, especially for greenhouse-forced crops. The two major species of aphids found in greenhouses on tulips are melon aphid (*Aphis gossypii*) and green peach aphid (*Myzus persicae*) (UM, 2017).

1. Aphids and 2. Thrips

Major diseases

Botrytis (Tulip Fire): Tulip fire is caused by the fungus *Botrytis tulipae* and is the most common disease of tulips during production and in the landscape.

Bulb and Root Rots: *Erwinia carotovora* Infected plants fail to flower or blossoms fall off before they open. Tops may appear water-soaked and collapse. Infected bulbs have a strong odor and are soft and mushy.

1. Bulb rot 2. Botrytis blight

Physiological disorders:

The followings are some of the major physiological disorders found in Tulips (UM, 2017):

Frost injury: Frost damage may appear as oblong to oval spots along the veins of the leaves. This injury is not common.

Retarded growth: A result of storage under excessively warm conditions or if bulbs are not fully ripened. Growth may be retarded or suppressed completely.

Sunscald: Occurs in sunny, dry conditions and results in the scorching of flower parts, particularly along margins.

Topple: Some varieties develop watersoaked spots and exude liquid from the main stem. Eventually flowers collapse. This problem is thought to be due to insufficient ripening of the bulb, especially after wet, cool summer weather and by forcing bulbs in compact soils or at high temperatures.

Control: Prevent high temperatures and premature forcing especially after wet, cool years. If this is a problem, try a different variety that may be less susceptible to this disorder.

Winter injury: If bulbs are planted too late in the fall in compact, poorly drained sites, roots cannot establish and bulb decay occurs. Shoots may appear abnormal and distorted, be sure to check below-ground portions to examine root development.

The Royal Horticultural Society (2017) has mentioned some other following problems in Tulip:

Excess of small bulbs: Small bulbs may be due to poor soil conditions or the over-production of offsets due to shallow planting. Replant deeper to discourage this.

Short flowering stem: Once in the ground, tulips require a cold period for flower extension to take place. UK winters are usually sufficient to supply this but, if planting was very late or the winter is particularly mild, then stunted flower stems may be a problem.

Postharvest

Tulips can be stored in a cooler in water or dry at 35°F/1.7°C for up to one week. If stored dry, they must be supported when rehydrating. Tulips continue to grow after cutting, up to six inches after placing them in a vase (UM, 2017). The flower expert (2017) has suggested the following points regarding the Tulip bulbs:

Care for Tulip bulbs

Tulips are vivacious perennial plants, i.e. they lose their outer parts but conserve the underground stems called bulbs.

- For the propagation of new Tulip bulbs one should cut them and leave the stem and the leaves to dry off.
- Usually this should be done before the Tulips dry off, approximately some three weeks after blooming.
- After a month and a half of having cut the Tulip flowers, extract the bulbs and conserve in a cold, dry place.
- A high temperature can ruin the Tulip bulb or result in a poor quality in new plants. (These conditions are applicable to both types of cultivations, either in soil or in hydroponics).

Future prospects and way forward

Tulips are amongst the most popular of bulbs, valued for their brilliant flower colours and shapes. Tulips have high domestic as well as international market demand. Midhills and high hills of Nepal are highly potential areas for its commercial production. Although our entrepreneurs are involved in production and marketing of tulips since long times, its production is very low and confined in very few areas. Our domestic demand of Tulips flower is continuously fulfilling by the import volumes.

In this regard, FAN with collaboration of different stakeholders has just initiated its production trial. It might certainly be a milestone for its commercialization in Nepal. With the available production technology, climatic tricks and planting materials; our entrepreneurs focus for the expansion of Tulips production as well as for the development of Tulip gardens in Nepal. Of course, there will be need of helping hands for production expansion and development of Tulips garden that will certainly boom to substitute import volume of the flower in short run and to promote export of the commodity in the long run.

References

- AF. 2016. Tulip cultivation information guide, Agri Farming (AF), <http://www.agrifarming.in/tulip-cultivation>
- Ecotulips. 2017. How to Grow Tulips in Warm Climates, <http://www.ecotulips.com/how-to-grow-tulips-in-warm-climates/>
- IFBC. 2017. Forcing Guide, The Tulip International Flower Bulb Centre (IFBC), http://www.prod.bulbsonline.org/ibc-jsp/binaries/pdf-bestanden/tulip_forcing-guide.pdf
- Nayeem, M. and Qayoom, A. 2015. Inside Greenhouses for Cultivation of Tulip Flowers, ISSN(Print):2394-6202,(Online):2394-6210,Vol.-1, Iss.-2.
- The flower expert. 2017. Tulips, <http://www.theflowerexpert.com/content/aboutflowers/exoticflowers/tulips>

- The Royal Horticultural Society. 2017. Cultivation of tulips, <https://www.rhs.org.uk/advice/profile?pid=684>
- UM. 2017. Production of Tulips as Cut Flowers. Fact sheet 837. The University of Maryland(UM) at College Park College of Agriculture and Natural Resources or University of Maryland Cooperative, https://extension.umd.edu/sites/extension.umd.edu/files/_docs/programs/ipmnet/FS837TulipsAsCutFlowers-Commercial.pdf

Min Bahadur Tamang (Rabin)

Proprietor

Rakshya Nursery

Pipalbot, Kapan Marg, Maharajgunj-3, Kathmandu

Tel: 01-4378312, Cell: 9851093822

Web: www.rakshyanursery.com

E-mail: info@rakshyanursery.com, mbtamang96@yahoo.com

Our Services:

All kinds of seasonal flowers, Indoor / Outdoor green plants, Seeds / Seedlings are available here & performed all works of gardening as well.

Shiba Bdr. Khadka

Director

Cell: 9851029196

Shreejana Flower Nursery

Sanepachowk, Lalitpur-2, Tel.: 00977 1 5551148

OUR SERVICES

- All Kinds of flowers
- Ornamental Plants

- Fruits
- Rose

- Insecticides
- Fertilizers

MASTERS IN GREEN HOUSE ACCESSORIES

www.blustal.com

Tomato Clip

Metal Trellising Hook

Roller Trellising Hook

Grafting Clip

Mini Trellising Hook

Pioneer In Crop Protection & Agri Equipments

ISO 9001 : 2008 Awarded by JAS-ANZ
The Joint Accreditation System
of Australia & New Zealand

Manufacturers & Exporters

BLUE STALLION EQUIPMENTS PVT LTD.

4585, Street No. 14, Near Kwality Chowk,
Shimlapuri, Ludhiana- 141 003 (INDIA)
Ph. : +91-161-5045218, 5086147. Mob. +91-82890-20357
E-mail : stallionindia@gmail.com, Web: www.blustal.com

Authorised Distributors

CROP PROTECH

116/25 Sai Marg, Bansbari, Kathmandu, Nepal
Ph. : 4223137, Mob. 98510-62446
E-mail : info.cptn@gmail.com

In the
GARDEN
& Farms with Blustal

Propagation of Bougainvillea in Nepal

INTRODUCTION

Bougainvillea, a genus of thorny ornamental vines and shrub with flower like spring leaves near its flower that belongs to family Nyctaginaceae .It has a spreading, round plant habit with a height and spread of up to 20 feet which is mostly found in tropical and subtropical areas (Kobayashi et all., 2007). The plant is native to South America and is also well known as paper flower because the bracts are thin and papery. Mostly in Nepal the flower color varies from white to red, purple, pink and yellow and fruit is a narrow five-lobed achene. In Nepal, very little bougainvillea cuttings are made and most of the bougainvillea cuttings usually comes from India. Hence, huge amount of money is spent on buying Bougainvillea plants from India every year.

The general practice of multiplication for ornamental plants is through the use of vegetative plant parts like stem, leaves, terminal buds, and roots due to its simplicity and practicability in developing countries.(Okunlola,2013).Vegetative propagation of ornamental plants through stem cuttings is one of the cheapest and sometimes, the only method available for multiplication. Vegetative propagation is the best way for the propagation of Bougainvillea. Adventitious root formation is a key step in vegetative propagation of woody or horticultural species, and problems associated with rooting of cuttings frequently result in significant economic losses (De Klerk et al., 1999; Mohammed and Hamid, 2014). In Bougainvillea the success of propagation by stem cutting is very limited due to its poor rooting. Without rooting hormone the percentage of rooting and transplanting success is not high

Prakash Marasini & Amit Khanal

IAAS, Lamjung

enough. That's why rooting hormone like IBA, NAA play an important role for the rooting on cuttings.

NAA (Naphthalene Acetic Acid) is an important plant growth regulator, commonly used to promote and accelerate root formation of the plants. Different rooting media like sand, soil, cocopeat etc plays an effective role in the promotion of rooting too. Sand as rooting media is mostly used due to its less water absorption capacity and aeration. Nowadays commercially cocopeat has been mostly used for the propagation of mostly ornamental plants due to its effectiveness in nature. NAA can trigger the rooting in cutting. Different concentration of NAA varies its effect on rooting potential.

Bougainvillea by stem cuttings using NAA rooting hormone and suitable rooting media can be a viable option and have commercially value. The main objective of this study is to determine the effect of rooting hormone like NAA and different rooting media and its role in rooting and transplanting success. Bougainvillea propagation can also be done through adopting suitable media and hormone in Nepal thus reducing import of cuttings from other country.

METHODOLOGY

An experiment was carried out in a nursery house of Institute of Agriculture and Animal Science (IAAS), Lamjung, Nepal in the month of September –November 2016. A healthy

year old bougainvillea plant of local variety was selected and experiment was conducted. An experiment was replicated thrice with six cuttings each of 15 cm size and a total of 144 cuttings from the selected plants. Experiment was laid out in (Random Complete Block Design (RCBD) design with 4 different rooting media like cocopeat and sand, sand and FYM, soil and FYM and soil without or with Naphthalene acetic acid (NAA) 3000 parts per million (ppm) treatments. The cuttings were dipped for 10 seconds in NAA with 3000 ppm and the cuttings were placed on plastic tray with slanting position to control water deposition on upper surface. In without NAA, cuttings were dipped for 10 seconds in distilled water. If water deposition takes place then chances of fungal attack is high.

RESULT AND DISCUSSION

Rooting media without hormonal concentration has low rooting percentage especially in soil (Table 1) as compared to other media. Rooting media such as sand and FYM has highest rooting percentage i.e 72.21% without NAA. The treatment of NAA was however superior in all the media. Transplanting success percentage varies from media to media. Rooting media as soil has very low rooting percentage as compared to other rooting media.

Table 1. Different rooting media without NAA (naphthalene acetic acid)

S. N.	Rooting Media	Rooting %	Transplanting success %
1.	Cocopeat and sand	66.66	77.77
2.	Sand and FYM	72.21	100
3.	Soil and FYM	61.10	77.77
4.	Soil	27.77	100

While preparing the cuttings a smooth cut in each cutting was given on distal end and slanting cut was given at a lower end just below lower node. The slanting cut was given on the lower end to increase the surface area for rooting below the lower node. The cuttings were harvested in November 10 within two months. Different parameters were observed during the research like days to sprouting, root length, rooting, transplanting success etc. For rooting percentage, the rooting of the cuttings was observed and thus percentage was determined and for transplanting success% total number of plants survival has been counted and percentage was determined. The pictures below are after two months of cutting and during sprouting days of cuttings.

Table 2.Different rooting media with NAA (3000ppm)

S. N.	Rooting media	Rooting%	Transplanting success%
1.	Cocopeat and sand	72.19	100
2.	Sand and FYM	83.33	100
3.	Soil and FYM	77.77	100
4.	Soil	72.21	100

The percentage of rooted cuttings with increased with application of NAA Rooting of cuttings is generally based on two phases. The 1st phase induces induction and initiation of the adventitious roots in which the plant hormones play a major role, while nutrients play insignificant role. The second phase includes the elongation of the formed root initials, in which nutrients play an important role. When the hormonal concentration has been given as NAA with 3000 ppm then the rooting percentage has reached to 83.33% followed by soil and FYM i.e 77.77%. Rooting percentage is low in cocopeat and sand, soil as compared to others two media.

Transplanting success has been 100 percent due to hormonal concentration as roots are properly developed in all media.

CONCLUSION

Rooting percentage can be increased by selecting suitable rooting media such as sand and FYM with rooting hormone such as NAA 3000 ppm. This practice can significantly improve success in propagation of bougainvillea in Nepal. It would not only create opportunity to successfully produce bougainvillea plants in Nepal but could also play a significant role in substituting import of bougainvillea plants.

REFERENCE

- De Klerk G. J., Van Der Krieken W. M., De Jong J. C. (1999).The formation of adventitious roots; new concepts, new possibilities. In Vitro Cell Dev. Biol. 35: 189-199.
- Kobayashi, K. D.J McConnell and J. Griffis(2007) Bougainvillea Cooperation Extension Service. College of Tropical Agriculture and Human Resources.University of Hawaii at Manoa.Ornamental and Flowers.
- Mohammed Ahmed Ali Fadwa and Hamid Ali Elbasheer Yahia,2014 ; Vegetative propagation of *Peltophoriumpetrocarpum* (DC) Backer ex k.Heyne: A multi-purpose tree. Net journal of Agricultural science, vol 2(4), pp. 113-116.
- Neupane ,Shristi 2014.Effect of different concentrations of IBA on rooting potential of Bougainvillea, IAAS, Lamjung ,Nepal.
- Okunlola, A. Ibironke 2013; The effects of cutting types and length on rooting of *Durantarepens* in the Nursery. Global journal of human social science, geography, geosciences, environmental and disaster management; Global journal Inc. (USA),Vol (13)

FALCON®
Garden Tools
AGRI • HORTI • LAWN IMPLEMENTS

POWER DRIVE

Power Weeder

Power Operated Aerator

Manual Lawn Mower

Brush Cutter Grass Trimmer

Electric Rotary Lawn Mover

Engine Operated Rotary Lawn Mover

Manufacturer & Exporter

FALCON GARDEN TOOLS (P) LTD.

AN ISO 9001-2008 CO.

JAS-ANZ

Malerkotla Road, Alamgir, Ludhiana - 141116 (INDIA)

Tel. : +91 161 2494840 Telefax : +91 161 2812144

Email : falcontools@rediffmail.com Website : www.falcontools.com

Distributor in Nepal

M/S. CROP PROTEC NEPAL

Devtee House, 87, Nachghar Galli, Kanipath, Kathmandu

Tel. : 00977-1-4223137, 4372522, M: 98510-62446

Email : rajeshbhaktashrestha@gmail.com

Horticulture therapy: Introduction and possible implication in Nepal

Abstract:

Horticulture therapy can be a useful tool for improving mental health as well as cognitive rehabilitation. It was popular during the early part of last century but lost its popularity with the development of psychotropic medicine during 1950s. Recently, it is becoming popular with much success in cognitive rehabilitation and mental health care. There could be two forms of therapy, structured gardening program (SGP) or structured flower arrangement (SFA) and use of this therapy could create opportunity for alternative form of therapy to people. In addition, it would also create opportunity to gardeners and florist in this new form of therapy.

Introduction:

Horticulture therapy can be simply defined as the use of horticultural activities for the physical as well as mental well being of human beings. This could involve gardening or flower arrangement on a structured manner. This therapy has been found effective for both cognitive patients, people with mental health problem and elderly.

Horticulture therapy has been an effective tool for mental well-being of human being and is an age old practice in European countries and the United States. In urban population, it is as simple as giving access to an individual to natural greenery or flowers. It has been well documented that patients staying in room with windows facing a green garden has shorter post operative hospital stays than those in rooms with window facing a building wall

Umed Kumar Pun*,
Mochizuki-Kawai, Hiroko and Kazou. Ichimura
National Institute of Vegetables and Floriculture Science, Tsukuba, Japan
*Himalayan Flora Enterprises (P) Limited, Nepal

(Ulrich, 1984). In early days, as early as 1699, the therapeutic benefits of horticulture were reported in a horticultural periodical and many hospitals and institutions utilized gardening activities as a therapy (Sullivan, 1979). However, the use of flower arrangement in this form of therapy is more recent and was found effective in increasing the activity of Schizophrenic patients (Pereira and Pereira, 2009).

The re-entry of this form of therapy is little over three decades in Asia and is getting popular both in Japan (Matsu et al., 2004) and South Korea (Kwack, 1984). In Japan, the use of horticulture activity was practiced during 1920s for treating psychiatric patients but development of psychotropic drugs during 1950 reduced usage of horticulture activities (Yamakawa, et al., 2008). However, horticultural activities are successfully practiced in geriatric nursing homes with improvement in quality of life of the residents (Sugihara et al., 2005). Recently, it has also become popular in new elderly homes and at least one horticultural activity is conducted once a week (Takeyama pers. communication, 2016). In Nepal, horticulture is yet to be used as a therapy, but people going out to hill stations, botanical gardens etc during weekend or vacation to relax perhaps could be a form of therapy.

Horticulture therapy can be of two types. It could be structured gardening program (SGP) or structured flower arrangement (SFA).

a. **Structured gardening program (SGP):**

In this type of horticulture therapy, planning is made to do gardening activity(s). Gardening can be either done on the actual garden and an activity could be planting marigold seedlings in a flower bed. It could also be mowing a lawn or weeding in a lawn. For the sake of example, here is structured gardening program for elderly. In elderly homes in Japan, this activity is optional and the residents need to pay for it. Every week, a trained gardener comes and guides the residents to the gardening activity. For the elderly, customized gardening table with chair (Fig 1a) is essential. The garden plan is structured (what to be grown where)

and the participants follow instructions from the facilitator. In a typical garden plan it could be mixture of several annuals such as marigold, calendula, snap dragon, dahlia etc with clear plan of what to grow where. Growing scented plants on touching such as rosemary is also becoming popular. A few customized tables are placed in each elderly home to ensure activities each week; some could be with flowers while some could be made ready for new plantation and other could be germinating (Figure 1b and 1c). Residents who are participating and getting involved in such gardening activities were found to be interacting with other residents and found happier.

Figure 1: Structured gardening program (SGP)

a. Structured garden with customize table and chair

b. Soil bed being prepared

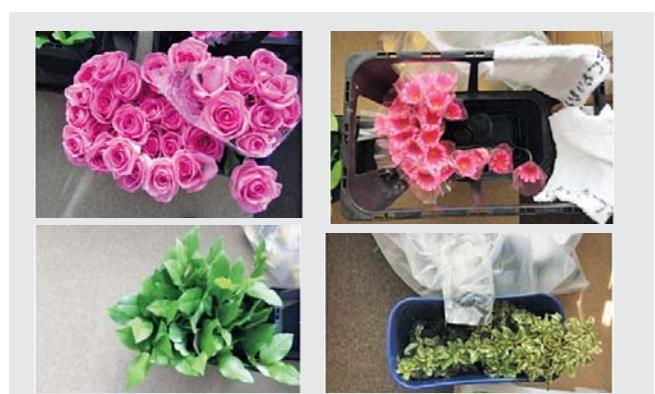
c. New plants emerging

b. Structured flower arrangement:

This is a program in which flowers arrangement is done in a systematic manner and is developed for cognitive rehabilitation, mental health care and recently to elderly. In this program, participants are first interviewed prior to start of flower arrangement to understand their mental status. After participants are placed in their seats, florist informs what arrangement they will do (Figure 2a). The flowers and foliages (Figure 2b) needs to cut at different length as

instructed and inserted in the polygonal shaped absorbent sponge and placement of the flower should be done on the basis of the impression of various shapes (Figure 2c). First, in circular shape, rose (5) is inserted, followed by gerbera (4) in triangles and lemon leaves (4) on the squares. Few variegated leaves shall be inserted to prevent gaps between flowers. Participants are again interviewed after flower arrangement and are found to be more happy and cheerful than before. It also helps in more interaction among the participants.

Figure 2: Materials and procedure used in SFA (Mochizuki-Kawai et al., 2013)

b. Materials used in SFA. After placing three (rose, gerbera and lemon leaves) of the four types of materials, the fourth type (small variegated leaves) are randomly arranged to fill up the remaining area on the absorbent sponge.

c. Polygonal-shaped absorbent sponge with impressions of various shapes for various flowers and foliages

Benefits on Cognitive patients:

The structural flower arrangement (SFA) program is developed for cognitive rehabilitation and mental health care (Mochizuki-Kawai, 2016). This therapy has been found effective in improving the body function of brain damaged

people (Mochizuki-Kawai et al. 2013).

Benefits on mentally stressed patients:

SFA also has been found successful in reducing stress and anxiety of people who went through major disaster in their life (Mochizuki-

Kawai et al. 2014). The victims of major earthquake in Japan (Higashi -Nihon Earthquake of 2011 or The Great East Japan Earthquake of 2011) when treated to SFA therapy reduced their anxiety and stress with moderate mental disorder helping them to achieve normal life sooner (Mochizuki-Kawai et al. 2014).

Implication in Nepal:

In Nepal, this therapy could be useful for cognitive patients, for mental health care and for elderly. This therapy could also be useful for many people who were affected by the great gorkha earthquake in 2015. The physical disability or mental stress suffered by those in hospitals or in camps if untreated for long time could affect over all well-being of the individual. Horticulture therapy needs a team of specialist such as psychologist, medical doctor and ornamental horticulturist, gardener or florist. A trained team of above specialty could provide avenue for new kind of therapy to people in Nepal. This could create opportunity for many people suffering from cognitive issue or mental health problem as an alternative therapy. Thus, people working in floriculture sector and currently working as gardener or florist could think of another kind of services they could provide in Nepal.

References:

- Pereira, A. and Pereira, M. A. O. 2009. The flower workshop in psychosocial rehabilitation: a pilot study. *Mental Health Nursing*. 30, 47-50.
- Kwack, B. H. 1984. Newly developing horticulture and horticultural science. *Korean Society of Horticultural Science* 2, 4-8
- Matsuo, E., Kawahara, A., Kwoen, H., Takafuji, H. and Choi, J. 2004. Bibliographical study on the development of horticulture therapy in Japan. *ActaHorticulturae* 639, 201-205
- Mochizuki-Kawai, H. et al., 2013. Long-term improvement of left side spatial neglect with introduction of structured flower arrangement program. *Koujinoukinokenkyuu Higher Brain Function Research* 33, 262-269 (In Japanese with English summary).
- Mochizuki-Kawai, H. et al., 2014. Mental health care for the people affected by the Great East Japan Earthquake. *Kinkouseikatsugaku (Journal of Japan Balance Life)* 10, 1-6 (in Japanese).
- Mochizuki-Kawai, H. 2016. Structured flower arrangement program developed for cognitive rehabilitation and mental health care. *Japan Agriculture Research Quarterly* 50, 39-44.
- Sugihara, S. et al., 2005. The psychological and behavioral effects of horticulture therapy on the elderly living in a nursing home. *Rounenseishinigakuzasshi*(Japanese Journal of geriatric psychiatric). 16, 1163-1173. (In Japanese with English summary).
- Sullivan, M. E. 1979. Horticulture therapy- the role gardening playing in healing. *Journal of American Health Care Association* 5, 5-6.
- Ulrich, R. S. (1984) View through a window may influence recovery from surgery. *Science* 27, 420-421.
- Yamakawa, Y., et al., 2008, The psychological effects of horticultural therapy (HT) for psychiatric day care outpatient patients. *Ibaraki kenritsubyouinigakuzasshi*(Medical Journal of Ibaraki Prefecture Hospital.), 24, 39-47 (in Japanese with English summary).

एजेलियाको सौन्दर्यता-बगैचाको भव्यता

सुन्दर र आकर्षक बगैचा सबैको आकाँक्षाको बिषय हो । बगैचा केही संरचनाहरूले गर्दा आकर्षक र सुन्दर बनेको हुन्छ । ती संरचनाहरू मध्ये केही निर्जीव बनावटहरू हुन्छन् भने केही सजीव । बगैचा भित्रको बाटो, मूर्ति, पोखरी, आराम गृह, परगोला आदि निर्जीव बनावटहरू मध्ये पर्दछन् । बगैचाको आकर्षण र सुन्दरताको विशेष पक्ष चाहिँ सजीव विरुवाहरू नै हुन् । विरुवाहरूको सजावटले नै बगैचालाई जीवन दिन्छ । ठूला ठूला होटेल हुन या कार्यालयहरू या व्यक्तिगत भवनहरूका परिसरहरू, बगैचा सबै स्थानको आवश्यकता भित्र नै पर्ने गर्दछ । त्यस्ता स्थानमा निर्मित बगैचाहरूमा विभिन्न शोभनीय रुख, भाडी तथा अन्य फूलका विरुवाहरू लगाउनु अस्वाभाविक कुरा होइन । तर विरुवाहरूको छ्नौट र सजावट गर्ने शैलीले बगैचाको आकर्षकता र सौन्दर्यतालाई प्रतिविम्बित गरेको हुन्छ । उचित स्थानमा उचित विरुवाको उपस्थिति, लगाइएका विरुवाहरूको सही र उचित व्यवस्थापन आदि कुराहरू बगैचाको सौन्दर्यता र आकर्षकतामा वृद्धि गर्ने कडीको रूपमा लिइन्छ । काठमाण्डौकै कुरा गर्दा धेरैजसो होटेल, कार्यालय तथा व्यक्तिगत भवनहरूका परिसरमा बनेका बगैचाहरूको अवलोकन गरीयो भने रुख प्रजातिमा रुख कमल, असारे, धूपी, काँगियो, कल्की, जापानी चेरी, फ्लावरिज़ पिच (फूल्ने आरु), जिंगो, मेटासेक्वाया, अरुक्यारिया, चाँप, देवदार, विभिन्न किसिमका पामहरू आदि प्रमुख रूपमा भेटीन्छन् । कहीं कहीं कोइरालो, पैंगू लेख पांग्रा, बन चाँप पनि भेटीन्छन् । त्यसैगरी भाडी प्रजातिमा गुलाफ प्रमुख रूपमा देखिन्छ भने अन्यमा चिनीयाँ गुलाफ (घन्टेफूल), इन्द्र कमल, नील कमल, कामिनी, नीलजाई जापानीज किनोमेलीस आदि प्रमुख छन् । पहेलो नीलकाँडा त भन हेज (बार) को रूपमा बढी नै प्रचलित देखिन्छ । काठमाण्डौमा कसैले आफ्नो घर वरीपरीको बगैचा तयार गरेपछि त्यसमा लगाउने विरुवाहरूको छ्नौट गर्नु परेमा यी मध्येबाटै विरुवाहरू छ्नौट गर्ने गरीएको पाइन्छ । तर काठमाण्डौका बगैचाहरूमा कमै लगाइने

कुवेर जङ्ग मल्ल

गरेको एउटा आकर्षक भाडी बर्गमा पर्ने प्रजातिको विरुवा हो : एजेलिया (Azalea) । विभिन्न रंग र आकर्षक रूपमा चैत्र/बैशाख महिनातिर (अंग्रेजी महिनाको मध्ये अप्रिल देखिय मेको पहिलो हप्ता सम्म) फूल्ने यो विरुवा बगैचाको शान नै हो भन्नुमा अत्युक्ति नहोला ।

एजेलिया गुराँस परिवारको प्रजाति मध्ये पर्दछ । गुराँस प्रजातिका विरुवाहरूलाई अंग्रेजीमा रोडोडेन्ड्रोन (Rhododendron) भन्ने गरीन्छ । हेर्दा फरक जस्तो देखिए पनि एजेलिया गुराँस प्रजातिको विरुवामध्ये नै पर्दछ । भनिन्छ सबै एजेलिया गुराँस हुन् तर सबै गुराँस एजेलिया होइनन् । खासगरी एजेलियाको विरुवाहरू भाडी किसिमका हुन्छन् । गुराँसको केही प्रजातिहरू भाडी प्रकृतिका भए पनि प्रायजसो रुख प्रकृतिका नै हुन्छन् ।

बैज्ञानिक नामाकरणको हिसाबले रोडोडेन्ड्रोन (Rhododendron) को चुचुजी (Tsutsusi) उप समूहमा एजेलियालाई राखिएको पाइन्छ । Tsutsugi (चुचुजी) एजेलियाको जापानी नाम पनि हो । गुराँस र एजेलियामा फरक यिनीहरूको फूलहरूबाट छुट्याइन्छ । यस लेखमा एजेलियाको बैज्ञानिक नालीबेली खोज्नेतिर नलागी बगैचामा यसको उपादेयता र आकर्षकता तिर चर्चा गर्न खोजिएको छ ।

इतिहास

हुन त एजेलियाहरू शदियौं पहिले चीनबाट जापानमा ल्याइएको भन्ने इतिहास छ तापनि जापानको बगैचाहरूको परिदृश्यमा शदियौं देखि एजेलिया एक अभिन्न अंगको रूपमा स्थापित बन्न पुगेको छ । सन १६९२ मा "किन्शु माकुरा" नाम गरेको एजेलिया सम्बन्धी पहिलो जापानी पुस्तकमा एजेलियाहरूलाई दुइ बर्गमा राखीएको छ : चुचुजी र साचुकी । चुचुजी बसन्त ऋतुमा फुल्ने एजेलिया हो भने साचुकी बर्षा ऋतुमा । धेरैजसो एजेलियाहरू

सदावहार प्रकृतिको हुन्छन भने केही पात भर्ने खालका पनि हुन्छन् ।

एजेलियाले सन् १६८० मा हल्याण्डमा प्रवेश पाएको विश्वास गरीन्छ भने विकसित प्रजातिको एजेलिया दक्षिण क्यारोलिनाको चार्लस्टन मा सन् १८४८ मा पहिलो पटक लगाइएको इतिहास छ । एजेलियाको प्रचार प्रसार, प्रबढ्दन, तथा ज्ञानको आदान प्रदानको लागी सन् १९७९ मा अमेरिकामा एजेलिया सोसाइटी अफ अमेरिका (Azalea Society of America) को स्थापना पनि गरीएको छ ।

एजेलिया पर्व (Azalea festival)

जापानका विभिन्न शहरहरूमा एजेलिया पर्व मनाउने परम्परा छ । त्यसका साथै त्यही समयमा कोरिया, हंगकंग तथा अमेरिकाका विभिन्न शहरहरूमा पनि एजेलिया पर्व मनाउने गरीन्छ ।

जापानको टोक्योस्थित नेजु जिन्जामा करीव ३०० बर्ष पुरानो एजेलियाको बगैचा छ, जहाँ करीव १०० प्रजातिका ३००० भयाँग एजेलियाहरू छन् । प्रत्येक बर्षको मध्य अप्रिल देखि मे महिनाको पहिलो सातासम्म यहाँ एजेलिया पर्व (Azalea festival) मनाइन्छ । हजारौं दर्शकहरू यहाँ एजेलियाको फूल हर्ने मेला लागे गर्दछ ।

जापानको नेजु मन्दिर (Neju shrine) एजेलिया पर्वको अवसरमा

एजेलियाको लागी आवश्यक हावापानी तथा माटो

एजेलिया बलियो किसिमको भाडी विरुवा हो, तसर्थ यसको स्याहार संभार सजिलो छ । यसलाई हेज (बार) को रूपमा पनि लगाउन सकिन्छ । ग्रुपमा वा एकलै पनि लगाउन सकिन्छ । ग्रुपमा लगाउँदा बिभिन्न रंग र प्रजातिहरूको विरुवाहरूको मिश्रित झुण्ड बनाएर लगाउँदा बढी आकर्षक देखिन्छ । यसले बहुरंगीय परिदृश्य दिन्छ । यो खासगरी हल्का अम्लीय माटोमा राप्रोसंग हुर्कन्छ । खुल्ला स्थानमा भन्दा यो छायाँदार स्थानमा बढी राप्रोसंग हुर्कन्छ र फूलहरू अझ बढी समयसम्म टिक्छन् । एजेलियाहरू अलि

ठण्डी हावापानीमा हुर्कन्छन् र तुसारो सहन सक्छन् तर पानी जम्मे स्थानमा यी हुर्कन सक्दैनन् । त्यसैले काठमाण्डौको हावापानी एजेलियाको लागी उपयुक्त देखिन्छ र यहाँका केही बगैचाहरूमा लगाएको पनि पाइन्छ ।

काठमाण्डौको विभिन्न बगैचाको साथै यहाँको सौन्दर्यताको लागी बाटोको किनाराहरूतिर तथा विभिन्न खाली स्थानहरूमा लगाउँदा काठमाण्डौलाई हराभरा बनाउनका साथै यसको सौन्दर्यतामा समेत थप बृद्धि गर्न अवश्य सकिन्छ । यसको स्याहार गर्न पनि त्यति गाह्रो छैन, यो यसको अर्को सजिलो पक्ष हो ।

जापानको आकर्षक एजेलिया बगैचा

प्रसारण विधि

यसका विरुवाहरु उत्पादन गर्न पनि त्यति गाह्रो छैन । यसको हांगाको कलमीबाट विरुवाहरु सजिलौ उत्पादन गर्न सकिन्छ । अलि ठूला विरुवाहरु आवश्यक परेमा यसका हांगाहरुमा गुटी (layering) गरेर पनि विरुवाहरु तयार गर्न सकिन्छ । हुन त बीउहरुबाट पनि यसका बेर्नाहरु तयार गर्न सकिन्छ तर आवश्यक साइजको विरुवाहरु तयार गर्न केही बर्ष कुर्नु पर्ने हुन्छ । काठमाण्डौमा केही नर्सरीहरुमा यसको विरुवाहरु खरीद गर्न पनि पाइन्छ ।

काठमाण्डौमा साधारणतया लगाइने गरेको एजेलिया (इन्डिका)

एजेलिया (डेलावेर)

प्रजातिहरू

आजकल यसको मूल प्रजातिहरू पाउन प्राय सम्भव छैन । किनकि यसको विकसित प्रजातिहरूको विकास हुन लागेको स्थैं बर्ष भैसकेको छ । हाल यसको दशौं हजार विकसित प्रजातिहरू विश्वमा पाइन्छन् । होचा अला, फूलको विभिन्न रंगहरु, फूलने समय आदिको साथै साधारण वा एकसरो (single) तथा दोहोरो (Double) फूलहरुको आधारमा नयाँ नयाँ प्रजातिहरू विकसित भैरहेको छन् । यिनीहरुको विभिन्न नामाकरण गरीएको छन् । एजेलियाको केही प्रचलित प्रजातिहरू नाम सहित जानकारीका लागी दिने प्रयास गरीएको छ ।

एजेलिया (गिल्बर्ट)

एजेलिया (जर्ज टेबोर)

डबल फूलहरु भएका एजेलियाको प्रजातिहरु

एजेलिया (फेरी ब्वाय)

एजेलिया रोजीनेटा

एजेलिया (इंगा)

एजेलिया (पौल शेम)

साधारण अर्थात एकसरो फूलहरु भएको एजेलियाहरु बगैचा तथा अन्य स्थानमा लगाउन सकिन्छ भने डबल फूलहरु भएका एजेलियाहरु गमलामा लगाई सजाउने गरीन्छ । जापानमा त एजेलियाको बोन्साइ बनाएर सजाउने पनि

गरीन्छ । यसको लागी निकै समय, शीप र मेहनतको आवश्यकता पर्ने भएकाले गाह्रो छ । तर साधारणतया एकसरो फूलहरु भएका एजेलियाहरु बगैचामा लगाइएमा यसले बगैचाको सौन्दर्यता र भव्यतामा अवश्य बृद्धि गर्ने छ ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरु :

- Azalea Society of America - Growing Azaleas
- Frederic P. Lee. (1958): The Azalea Book. Published by D. Van Nostrand Company.
- Galle, Fred C. 1987. Azaleas. Portland, Ore.: Timber Press.
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Azalea> – Wiki

स्वदेशी शोभनीय वनस्पति - दमाई फूल

वैज्ञानिक नाम	: <i>Ardisia macrocarpa</i> Wall.
वनस्पति परिवार	: Primulaceae
अंग्रेजी नाम	: Himalayan Coral Berry
फूलफूल्ने समय	: वैशाख देखि असार सम्म
फललाग्ने समय	: असार देखि मंसिर सम्म

दिपक लामिछाने
बरिष्ठ उद्यान अधिकृत
राष्ट्रिय वनस्पति उद्यान, गोदावरी

परिचय :

स्वदेशी शोभनीय वनस्पति भन्नाले सौन्दर्यता प्रदान गर्ने नेपालको हावापानीमा प्राकृतिक रूपमा हुर्किएका वनस्पतिहरूलाई बुझ्नु पर्दछ । नेपालमा फूल फूल्ने र नफूल्ने गरी भण्डै ११ हजार प्रजातिका वनस्पतिहरू पाइन्छन् । यस मध्ये दमाई फूल पनि एक स्वदेशी शोभनीय वनस्पति हो ।

दमाई फूल करीव १ देखि २ मिटर सम्म अग्लो हुने सदावहार मझौला खालको भाडीदार वनस्पति

हो । यसको पात साँगुरो हिसावले धारीलो हुडै गएको हुन्छ । यसको पातको दुवै छेउ घुम्रिदै गएको दाँतको आकारमा रहेका हुन्छन् । पातमा कुनै प्रकारको भुस नभएको र चम्किलो प्रकारको हुन्छ । सामान्यतया पातको लम्बाई ५ देखि १७ सेमि र चौडाई १.५ देखि १४ सेमि सम्म रहेको हुन्छ । फूलहरू छुट्टाछुट्टै भएतापनि भुण्डमा रहेका हुन्छन् । फूलको रङ्ग हल्का गुलाफी हुन्छ । त्यसै गरी फलहरू गोलाकार र भुप्प परेर भुण्डमा रहेका हुन्छन् जस्को रङ्ग पहिला हरियो र पछि रातो हुन्छ । यो वनस्पतिको प्रमुख आकर्षण भनेकै पात र फलहरू हुन् ।

Ornamental Plant Damai Phul

फैलावट :

यो वनस्पति नेपालको अलावा भारत, चिन र दक्षिण पूर्वी एशियाका देशहरूमा पाइन्छ । नेपालमा यो वनस्पति विभिन्न जिल्लाहरु काठमाण्डौं, भक्तपुर, ललितपुर, रसुवा लगाएत पूर्वी नेपालको इलाम जिल्लामा १५१५ मि. देखि २४०० मि. सम्मको उचाईमा प्राकृतिक रूपमा हुर्किएको अवस्थामा पाइन्छ ।

खेती प्रविधि

यो वनस्पतिको हाल राष्ट्रिय वनस्पति उद्यान गोदावरीमा खेती प्रविधि सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान कार्य विगत ३ वर्ष देखि जारी रहेको छ । विशेष गरी यो वनस्पतिको प्रजनन कार्य वित र कटिंगबाट सजिलै गर्न सकिन्छ । राष्ट्रिय वनस्पति उद्यानमा गरिएको एक अध्ययन अनुसार यो वनस्पतिको वीउमा उमार क्षमता भण्डै ९१ प्रतिशत रहेको र हाँगाको कटिंगबाट भण्डै ८० प्रतिशत उमर क्षमता भएको पाइएको छ ।

माटो :

pH 6.20 भएको बलौटे माटो यो वनस्पतिको लागि उपयुक्त भएको पाइएको छ ।

बिरुवा उत्पादन तरिका :

बिउ पाकेको टिपेकै दिन बाहिरी बोक्रा फ्याँकेर १ देखि २ हप्ता हल्का सूर्यको प्रकाशमा सुकाएर राखी तयार गरेको बिउ सिड बाकस वा पोली व्यागमा छर्न सकिन्छ । फागुनको पहिलो हप्ता देखि चैत्रको पहिलो हप्ता सम्म बिउ छर्न सकिन्छ ।

कटिङ्गबाट माघ महिनाको दोस्रो हप्ता देखि बिरुवा उत्पादन गर्न सकिन्छ । सो को लागि २ नं. रुटेक्सको प्रयोग गरिन्छ ।

सारांश :

यो वनस्पतिको प्रमुख आकर्षण भनेकै सधैं भरी पातहरु हरिया रहनु र हरिया र राता फलहरु भुप्प परेर रहनु नै हो । सधैं भरी हरिया पातहरु रहने र फलहरु पनि लामो समय सम्म बोटमा रहने हुँदा पुष्प व्यवसायको लागि घर आँगन, कार्यालय, होटल आर्दिमा रहेका बगैचाहरु सजाउन बढी उपयोगी हुने देखिन्छ । यसको साथै यो वनस्पति धेरै उचाईको नहुने, धेरै हाँगाहरु हुने भएकोले गमलामा पनि रोपेर सौन्दर्यता अभिवृद्धि गर्न सकिन्छ । साथै पुष्प व्यवसायीहरूले यो वनस्पतिलाई व्यवसायिक हिसाबले उत्पादन गरी विदेशबाट आयात हुने वनस्पतिहरूलाई समेत प्रतिस्थापन गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरु रहेका छन् ।

शहरी सौन्दर्य प्रवर्धनमा स्थानिय फूलहरूको भूमिका

ख्यातिप्राप्त नाट्यशिरोमणि बालकृष्ण समले काठमाण्डौंको भृकुटिमण्डपमा बि.सं. २०३३ सालमा भएको पुष्प प्रदर्शनीको उद्घाटन गर्ने क्रममा "फूल परमेश्वरको सर्वश्रेष्ठ कृति हो" भनि अधिव्यक्ति दिनु भएको थियो । तत्कालिन शाही वनस्पती उद्यानको प्रतिनीधिको हैसियतले म स्वयं उपस्थित थिए ।

पुष्प प्रबद्धनको बिषय तीनताकासम्म ठूला दरवार भित्र र केही समृद्ध शौखिन व्यक्तिहरूका बीच मात्र सीमित रहेको थियो । फूल र यसको सौन्दर्यका प्राक् ऐतिहासिक काल देखिनै प्रशसित रहे पनि जन साधारणमा आफैले फूल बिरुवा रोजे र यसको रमणीयताको रसास्वादन लिने खालको संस्कृतिको विकास भै सकेको थिएन । सर्व प्रथम बि.सं. २०१९ सालमा गोदावरीमा शाही वनस्पती उद्यान खुले पछि यसले साधारण जन मानसमा विस्तारै फूल प्रतिको आकर्षण बढाउदै लगेको थियो । स्थानीय फूल बिरुवाको साथै बिदेशबाट समेत आयात गरिएका फूलहरूको बगैँचा (उद्यान) मा डुल्दा पाउने सुखद अनुभूति-जन्य प्रेरणाबाट यसैको अनुकरण स्वरूप अन्यत्र पनि क्रमशः यस प्रकारको स-साना बगैँचा बिकासित हुँदै गए र हाल आएर फूल र हरियाली प्रबद्धन गर्ने खालका रुखहरू शहरी सौन्दर्यका अभिन्न अंग बन्न पुगेको छन् ।

काठमाण्डौंकै बिभिन्न स्थानहरूमा २०० भन्दा बढि पुष्प व्यवसाय गर्ने नर्सरी र कट फ्लावरका पसलहरू देखिनुले फूलप्रतिको आम नागरिकहरूको रुझानलाई स्पष्ट भल्काउँदछ । बैबाहिक समारोह, जन्मोत्सव, भ्यालेन्टाईन दिवस आदि मनाउने सन्दर्भमा फूलका गुच्छाले शुभकामना आदान प्रदान गर्ने प्रचलन बढि रहेको देखिन्छ । यसले पुष्प प्रेमीहरूलाई निकै उत्साहित बनाएकोछ भने उन्नत नश्ल र आयातीत

डा. महेन्द्र नाथ सुवेदी
वनस्पति विज्ञ

फूलहरूको निरन्तर बढ्दो प्रवेशले हाम्रै परिवेश र स्थानिय वनपाखामा पाइने सुन्दर बनफूलहरूबाटे हाम्रो अनभिज्ञता र यसको खोजप्रति देखिएको उदासीनताले नेपाली फूलका पारखीहरूलाई भने केहि नैराश्य पैदा गरेको छ । हाम्रै माटोको सुबास र सौन्दर्य बोकेका बनफूलहरू प्रति अभिरुची जागउन र यस दिशातर्फ अग्रसरता लिन प्रेरणा मिलोस भन्ने अभिप्राय यो लेखको रहेको छ ।

काठमाण्डौं र यस वरिपरिको जैविक विविधता र वन सम्पदाको मौलिक सौन्दर्य वोध गर्न शताब्दि पहिलेको अतीत तर्फ फर्कनु पर्ने हुन्छ । नेपाली भाषाका आदिकवि भानुभक्त आचार्यले काठमाण्डौंको बयान गर्दा

"चपला अपलाहरु एक सुरमा
गुनकेशरीको फूलली शिरमा
हिँडन्या सखी ली कन वरिपरि
अलकापुरी कान्तिपुरी नगरी"

भनेर गुनकेशरी फूलको बखान गरेका थिए । उनको पालामानै यस फूलले कान्तिपुरको परिचय दिएको स्पष्ट हुन्छ । तर धेरैलाई थाहा नहुन सकदछ । गुनकेशरी फूल नेपालको स्थानिय फूल भने होइन । त्यसरी नै यहाँ नाम चलेका र हाम्रा चाडपर्वहरूमा नभई नहुने भनी सोचिएका अन्य फूलहरू सयपत्री, मखमली, लालुपाते, गोदावरी आदि फूलहरू पनि नेपाली मौलिक फूल होइन । तर बर्षैदेखि यिनीहरू नेपाली भूमिसंग प्रकृतिगत (Naturalized) भै सकेका छन् । यी बिदेशी फूलहरूले नेपालको धर्म र संस्कृतिमा समेत प्रभाव पारी सकेका छन् ।

उत्तांग्रेजीभाषाकाप्रसिद्धकविरुडयार्डकिप्लिंग (Rudyard Kipling) लाई काठमाण्डौंको सौन्दर्यमा यहाँका वन्यमूलक बिरुवाले प्रभाव पारेको कुरा स्मरणीय हुन आउँछ । नोबेल पुरस्कार बिजेता यी कवीले "And the wildest dreams of Kew are the facts of Khatmandhu"

(source:www.kiplingsociety.co.uk/poems_neolithic.htm)

भनेर लेखेका छन् । बेलायतको लण्डन स्थित बिश्व प्रशिद्ध Kew Garden (Royal Botanic Gardens, Kew) संसार भरका फूल बिरुवा अध्ययन र संकलन गर्ने थलो हो जहाँका बैज्ञानिकहरुको सपना साकार भएको ठाउँ भनेर किप्लिङ्गले अभिव्यक्ति दिनु चानचुने कुरा होइन । किप्लिङ्गले काठमाण्डौंको भ्रमण गरे नगरेको बारे प्रमाणिक रूपमा केही भन्न सकिदैन तापनि भारतमा अग्रेजहरुको शासन हुँदा बम्बई (हालको मुम्बाई) मा जन्मेका किप्लिङ्ग तात्कालिन भारतका बिभिन्न ठाउँमा पुगेको कुरा भने उनको जिवनीबाट भल्कून्छ । यस पर्किकारले पनि अग्रेजी बोटानिष्टहरूसंगको सहकार्यका अवसरमा बेलायतभरी पाइने फूल फूल्ने सम्पुर्ण संख्याका फूल बिरुवाहरु काठमाण्डौं उपत्यकामा मात्रै पाईन्छ भने कुरा जानकारी पाएको हो । यसकारण काठमाण्डौंको वरिपरी र वन्यक्षेत्रमा पाइने फूलहरुको महत्व कति रहेछ भने आत्मबोधको प्रेरणाले यसको सूचना जनमानसमा प्रबाह गर्ने प्रवल चाहना यस लेख मार्फत प्रकट भएको हो ।

काठमाण्डौं उपत्यकाको वन प्रदेशमा पाईने केही शोभनीय बिरुवाहरुबारे तल उल्लेख गरिएको छ । यी केवल प्रतिनिधी बिरुवामात्र हुन । यहाँ पाईने बिभिन्न फूलहरूलाई स्थानीय नसरीमा लगाउने र नयाँ कलमी प्रविधीद्वारा सुसंकृत ढांगमा हुकाउन सकेमा शहरी सौन्दर्य प्रबद्धनमा यिनीहरुको भुमिका उजागर हुन जाने छ । बाट्यस्नोतबाट ल्याईएको बिरुवाहरुको बाढी नै आएको अवस्थामा यिनीहरूलाई नसमिभए लोपोन्मुखता तर्फ जान सक्ने अवस्थाबाट जोगाउन समेत आबश्यक भएको छ ।

वन काँगियो

यसको बैज्ञानिक नाम *Luculia gratissima* (wall.)

Sweet हो । यो रुबिएसी (Rubiaceae) वनस्पति परिवारमा पर्दछ । यो काठमाण्डौं उपत्यकाको फुलचोकी, चन्द्रगिरी, गोकर्ण, नगरकोट, शिबपुरी, सुन्दरीजल आदि ठाउँहरुका प्रकृतिक वन जंगलमा पाइन्छ । यो सानो भाडी प्रकारको बिरुवा हो । यसलाई नेवारीमा लुकु स्वाँ भनिन्छ । यसै नामको आधारमा यसको बैज्ञानिक नाम *Luculia* रहन गएको हो भन्ने जन विश्वास पनि छ । यसको पात १६ से.मि.सम्म लामा र ८ से.मि.सम्म चौडा हुन्छ । हल्का गुलाबी रंगका आकर्षक फूल भएको यो बिरुवा लामो समयसम्म फुली रहन्छ र खास गरी शरद ऋतुमा यो अझ भपक्क भई फुल्दछ । यसलाई उद्यान तथा घर परिसरमा लगाउनका लागि राप्रो मानिन्छ ।

दोबिनिया

यसको बैज्ञानिक नाम *Dobinea vulgaris* Buch.-

Ham.ex D. Don हो । यो एसरेसी (Aceraceae) वनस्पति परिवारमा पर्दछ । यसको साखै प्रचलित नेपाली नाउँ छैन । यो काठमाण्डौं उपत्यकाको गोदावरी, फुलचोकी, चन्द्रगिरी,

हात्तीवन आदि ठाउँहरुका प्राकृतिक वन जंगलमा पाइन्छ । यो सानो बुट्यान प्रकारको बिरुवा हो । यो करिब १.५ मि. जति अल्लो हुन्छ । यसका पातहरु २० से.मि.सम्म लामा र ५ से.मि.सम्म चौडा हुन्छन् । यसका फूलहरु मसिना हुन्छन तर फूल फुल्ने भुप्पा आधा मिटर जति लामा र ३० से.मि. जति चौडा हुन्छन् । यसमा साउन भदौ तिर फूल लाग्दछन भने भदौ असोजातिर फल लाग्दछ । फल परिपक्क भईसके पछि सेता या हल्का घिउ रंगका पंखेटा जस्ता आकार बन्नाले यो परैबाट आकर्षक देखिन्छ र यसले नौलो प्रकारको अनुभुति दिन्छ । यसै बिशेषताका कारणले यसलाई शोभनीय बिरुवाका रूपमा लगाउन सकिन्छ ।

मोलो

यसको बैज्ञानिक नाम *Viburnum mullah* Buch.- Ham. ex D. Don हो । यो क्याप्रिफोलिएसी (Caprifoliaceae) वनस्पति परिवारमा पर्दछ । यसलाई मडिलो, महेलो, महेलो, कबासे आदि नामले पनि चिनिन्छ । यो काठमाण्डौं उपत्यकाको गोदावरी, फुलचोकी, शिवपुरी, लाँकुरिभन्ज्यांग आदि ठाउँहरुका प्राकृतिक वन जंगलमा पाइन्छ । यो बुट्यान तथा सानो रुख प्रकारको बिरुवा हो । यो २ देखि ४ मिटर सम्म अल्लो हुन्छ । यसका पातहरु १२ से.मि. सम्म लामा र ५ से.मि.सम्म चौडा हुन्छन् । यसका फूलहरु मसिना हुन्छन र केहि बास्नादार पनि हुन्छन् । यसमा बाकलै प्रकारको फूल लाग्दछन । तर साउन भदौतिर यसमा लटरम्म परेर भुप्पाभरीका हल्का रातो रंगका फल लागेपछि यो बिरुवाको सौन्दर्य नै बेग्लै हुन्छ । यसलाई पनि उद्यान तथा घर परिसरमा शोभनीय बिरुवाको रूपमा लगाउन सकिन्छ ।

रातो चुलेसी

यसको बैज्ञानिक नाम *Osbeckia stellata* D.Don हो । यो मेलास्टोमेसी (Melastomaceae) वनस्पति परिवारमा पर्दछ । यो काठमाण्डौं उपत्यकाको गोदावरी, नागर्जुन, शिवपुरी, दक्षिणकाली आदि ठाउँहरुका प्राकृतिक वन जंगलमा पाईन्छ । यो बुट्यान तथा सानो प्रकारको बिरुवा हो । यो बिरुवा करिब एक मिटर जति अल्लो हुन्छ । यसका पातहरु २० से.मि. लामा र ३ से.मि.चौडा हुन्छन् । पातको दुबै तिर मसिना रैंहरु हुन्छन । यसका फूलहरु ढूला हुनाको साथै चारवटा पत्रदलहरु भएका र टुप्पामा भुप्प परेर फूल्दछ र निककै आकर्षक देखिन्छन् । बर्षाक्रितुको शुरूमै फूल्ने फूलहरु लामो समयसम्म रहन्छ । यसलाई उद्यान तथा घर परिसरमा शोभनीय बिरुवाका रूपमा लगाउन सकिन्छ ।

अकिजस्पोरा

यसको बैज्ञानिक नाम *Oxyspora paniculata* (D.Don) DC. हो । यो पनि मेलास्टोमेसी (Melastomaceae) वनस्पति परिवारमै पर्दछ । यसको पनि नेपाली नाम राखेको भेटिदैन । यो काठमाण्डौं उपत्यकाको

नाला अमालडोल, भूमिथान-तारेभीर, शिवपुरी, टीकाघैरब, नागर्जुन आदि ठाउँहरुका प्राकृतिक वन जंगलमा पाइन्छ। यो करिब २ मिटर जति अलो हुने र हाँगा केहि नुहिने प्रकारको बिरुवा हो। यो केहि चिस्यान भएको ठाउँमा पाईन्छ। यसको कलिला ढाँठहरुमा नरम प्रकारका काँडाहरु हुन्छन भने छिप्पिर्द सके पछि हराउदै जान्छन। यसका पातहरु २५ से.मि.सम्म लामा र ११ से.मि.सम्म चौडा हुन्छन। झुप्पाको दुबैतिर फुल्ले फूलहरुमा चारवटा पत्रदलहरु हुन्छन। यिनीहरुको रंग गाढा गुलावी हुन्छ। शरद ऋतुमा फुल्ले हुनाले यसको महत्व अझ बढेको पाइन्छ। यसलाई पनि उद्यान परिसरमा लगाउन सकिन्छ।

अन्यमा जसरी बाह्यस्रोतबाट आएका बिरुवाहरु नेपाली भूमिमा लोकप्रिय हुदैछन। त्यसरी नै नेपाली बिरुवाहरु पनि विश्वका अन्य भू-भागमा शोभनीय विरुवाका रूपमा फैलिए जाने सम्भावना त्यातिकै देखिन्छ। नेपाल जैविक बिबिधताको ढृष्टिले निकै समृद्ध राष्ट्र भएका कारण सयौ प्रकारका सुनखरी देखि लिएर लालीगुँगासका बिभिन्न प्रजातीहरु, एजेलियाहरु, प्रिमुलाहरु, हिमालयन पिप्पहरु, जंगली गुलाबहरु आदिलाई आधुनिक प्रविधी मार्फत उन्नत जातका अनेक प्रकारमा रूपान्तरण गरी राष्ट्रिय पहिचानका रूपमा स्थापित गर्दै यसलाई चुनौती तथा अवसर दुवैका रूपमा लिनु बान्धनीय देखिन्छ।

United Flora Pvt. Ltd.

Bansighat Marg, Tripureshwor, Kathmandu

Tel.: + 977-1-4227266

E-mail: unitedflora99@yahoo.com

(A Specific Wholesale Shop)

www.united-flora.com

Shanti Subedi

Cell: 9849213569

Mahendra Subedi

Cell: 9841438159

Muskan Nursery

Thulobharyang, Namgelchok

We do

- Garden Design & Land Scape
- Flower/Fruit/Indoor Plants
- Fountain & Rock Garden
- Carpet Grass Turfing & Plantation

All Kinds of Garden Works

पुष्प व्यवसाय : आयात तथा निर्यातको अवस्था

राजेन्द्र सिंह

उप-निर्देशक

व्यापार तथा निकासी प्रबद्धन केन्द्र

पुष्प निकासीको वर्तमान अवस्था

व्यापार तथा निकासी प्रबद्धन केन्द्रको प्रारम्भक तथ्यांक अनुसार आ.व. २०७३।७४ को प्रथम चार महिनाको अवधिमा नेपालको कुल वैदेशिक व्यापार अधिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा ७४.३ प्रतिशतले बढ्दि भै रु ३२७.४६ अर्व पुगेको छ । कुल व्यापारमा निकासी तथा पैठारीको योगदान क्रमशः ७.५ प्रतिशत र ९२.५ प्रतिशत रहेको छ । समीक्षा अवधिमा नेपालको कुल निकासी १३.२ प्रतिशतले बढ्दि भै रु २४.५८ अर्व तथा कुल पैठारीमा ८२.३ प्रतिशतले बढ्दि भै रु ३०२.८८ अर्व पुगेको छ । आ.व २०७२।७३ को प्रथम चार महिनाको अवधिमा निकासी-पैठारी व्यापारको अनुपात १:७.७ भएकोमा आव.व २०७३।७४ को सोही अवधिमा निकासी-पैठारी व्यापारको अनुपात १:१२.३ रहन आएको छ ।

नेपालमा विगत ४ आर्थिक वर्षहरूको तथ्यांक हेर्ने हो भने पुष्पको निकासीको स्थिति चिन्ताजनक रहेको छ । नेपालको व्यापारमा आयात प्रतिस्थापनको उपाय खोज्दै छौं भने अर्को तर्फ निकासीमा वार्षिक रूपमा यसको परिमाण घट्दो स्थितिमा रहेका तथ्यांकले देखाएको छ । विगत ४ आ.व.को पुष्प वस्तुको आयातको तथ्यांक तल दिएको छ ।

नेपालमा पुष्प आयातको तथ्यांक

(Product : 0603 Cut flowers and flower buds of a kind suitable for bouquets

or for ornamental purposes, fresh)

Fiscal Years	2011	2012	2013	2014	2015
Total	US \$ 239,000	US \$ 55,000	US \$ 38,000	US \$ 68,000	US \$ 64,000

स्रोत: **ITC Trade Map**

नेपालको पुष्प निकासीको तथ्यांक

(Product : 0603 Cut flowers and flower buds of a kind suitable for bouquets

or for ornamental purposes, fresh)

Fiscal Years	2011	2012	2013	2014	2015
Total	US \$ 2,000	US \$ 2,000	NA	US \$ 7,000	US \$ 3,000

स्रोत: **ITC Trade Map**

पुष्प निकासी व्यापारको विश्व बजारको वर्तमान अवस्था

पुष्प वस्तुको मुख्य बजार संयूक्त राज्य अमेरिका, जर्मनी, संयूक्त अधिराज्य, नेदरल्याण्ड्स, रसिया, फ्रान्स, जापान, बेल्जियम, ईटाली र स्वीजरल्याण्ड, डेनमार्क आदि हुन्। संसारमा सन् २०१५ मा ७.६८ अरब डलर भन्दा बढी मूल्यको पुष्पको कारोबार भएको तलाको तथ्यांकले देखाउँदछ। संसारमा पुष्प निकासी दर ६ प्रतिशतले बढाए गएको देखिन्छ। संयूक्त राज्य अमेरिकापुष्प आयात गर्ने राष्ट्रमा विश्वमै अग्र पंक्तीमा देखिएको छ। संयूक्त राज्य अमेरिकाले सन् २०१५ मा मात्र अमेरिकी डलर १.२४ अर्ब बराबरको १,५६,२६५ मे.टन पुष्प आयात गर्ने गरेको छ जुन विश्वको आयातमा १६.२ प्रतिशत हिस्सा रहेको छ। संयूक्त राज्य अमेरिकामा सन् २०११ देखि २०१५ सम्मको ५ वर्षको अवधिमा ३ प्रतिशतको दरले आयात बढाए गएको छ। त्यसै गरी सन् २०१५ मा जर्मनीले अमेरिकी डलर १.१६ अर्ब बराबरको १,८२,४९४ मे.टन पुष्प आयात गरेको तथ्यांक छ भने यो परिमाणको मूल्यको आधारमा विश्वमा यसको हिस्सा भण्डै १५.१ प्रतिशत रहेको छ भने विगत ५ वर्षको अवधिमा यहाँ २ प्रतिशतले यसको आयात बढेको पाइन्छ।

विश्वमा पुष्प निकासी व्यापारको तथ्यांक

Product : 0603 Cut flowers and flower buds of a kind suitable for bouquets or for ornamental purposes, fresh, ...

Importers	Trade Indicators									
	Value imported in 2015 (USD thousand)	Trade balance in 2015 (USD thousand)	Quantity imported in 2015	Quantity Unit	Unit value (USD / unit)	Annual growth in value between 2011-2015 (%)	Annual growth in quantity between 2011-2015 (%)	Annual growth in value between 2014-2015 (%)	Share in world imports (%)	Average tariff (estimated) applied by the country (%)
World	7,683,633	884,622	0	No quantity		0	6	-10	100	
United States of America	1,248,518	-1,220,197	156,265	Tons	7,990	3	1	2	16.2	2.9
Germany	1,163,149	-1,079,933	182,494	Tons	6,374	1	2	-12	15.1	2.6
United Kingdom	1,016,532	-981,692	146,521	Tons	6,938	0	1	-11	13.2	2.6
Netherlands	968,082	2,888,375	344,666	Tons	2,809	8	26	-2	12.6	2.6
Russian Federation	492,698	-491,677	72,331	Tons	6,812	-9	5	-20	6.4	3.2
France	375,093	-357,674	62,835	Tons	5,969	-5	-2	-15	4.9	2.6
Japan	324,093	-319,852	41,337	Tons	7,840	-6	-2	-8	4.2	0
Italy	178,563	-94,394	28,680	Tons	6,226	-7	-1	-11	2.3	2.6

स्रोत: ITC Trade Map

अन्तर्राष्ट्रीय बजार पहुँचको अवस्था

यूरोपेली राष्ट्रको समूह: यहाँ नेपाललाई विशेष सुविधाले निकासीको अवसर छ जहाँ Everything But Arms को योजनाबाट यूरोपेली जि.एस.पी सुविधा प्राप्त भै भन्सार दरमा छुट प्राप्त भएको छ। यद्यपी यहाँ SPS control को कारणले Phyto-sanitary Certificates को जरूरत छ। यसको साथै वातावरणीय, सुरक्षा, गुणस्तर, ग्रांड Standard, प्याकेजिङ तथा लेवलिंड आवश्यकता, उत्पादकको अधिकार, Intellectual Property Rights, CITES आदिको रूपमा Non-Tariff barriers को अवस्था रहेका छन्।

संयुक्त राज्य अमेरिका: यहाँ नेपालले USA को जि.एस.पीको प्रावधानले भन्सार महशुलमा छुट तथा सहुलियत प्राप्त गर्ने अवसर रहेको छ । नेपाली पुष्टको लागि अमेरिकामा १.७ प्रतिशत भन्सार दर लागु हुने गर्दछ जबकी अन्य राष्ट्रहरूलाई साधारणतया ४.५८ प्रतिशत भन्सार दर लागु गरिएको छ । अमेरिकामा Plant quarantine APHIS Animal and plant health Inspection Service of USDA and Prohibition of accompanied by PC

त्यसै गरी जापानमा नेपाली पुष्टको लागि ० (शुन्य) भन्सारदर रहेको छ । साधारणतया अन्य राष्ट्रको लागि जापानमा पुष्ट आयातमा ३ प्रतिशत भन्सार दर लागु छ । Plant quarantine control is strictly applicable on all items. Import of items under CITES and items containing soil; pests, diseases, etc are strictly prohibited

भारतीय बजारमा पुष्ट व्यापारको सन्दर्भमा नेपाल-भारत व्यापार सञ्चीले नेपाली पुष्ट भारतमा निकासीमा ० (शुन्य) भन्सारदर रहेको छ । Plant quarantine regulations are strictly applicable. PC is required in all cases. Special permission is required for import of soil, hay, earth clay, compost, sand, live insects, etc.

बगैँचा मात्र होइन उत्कृष्ट बगैँचा बनाउँ ।

उत्कृष्ट बगैँचा निर्माणको लागि FAN द्वारा लगातार चार बर्ष Best Landscape Award बाट पुरस्कृत एक मात्र नर्सरी

स्वयम्भु गार्डेन सर्विस एण्ड प्लान्ट नर्सरी

Swoyambhu Garden Service & Plant Nursery

Contact Office: Swoyambhu-15, Kathmandu

Mob.: +977-9851055804, 9751055804, E-mail: ramjitim@yahoo.com

Facebook page: Swoyambhu Garden Service & Plant Nursery

www.swoyambhugarden.com.np

स्वयम्भु गार्डेन ट्रेनिङ सेन्टर

स्वयम्भु गार्डेन ट्रेनिङ सेन्टर नै किन ?

- « वातावरण, स्वास्थ्य र आय आर्जनको लागी,
- « स्वदेश तथा विदेशमा बगैँचा सम्बन्धी काम गर्नको लागी,
- « आफ्नो बगैँचामा लगाउने बोटविरुवा आफै छनौटे गर्न सक्नको लागी,

शलग-शलग विषयमा शलग-शलग प्रशिक्षकहरूद्वारा लाईम दिईए एक मात्र ट्रेनिङ सेन्टर

तालिम दिईने विषयहरू:

- « ल्याण्डस्केप तथा गार्डेन डिजाइन
- « सिजनल तथा आलंकारिक बोट विरुवा उत्पादन
- « कटफ्लावर उत्पादन तथा बजार व्यवस्थापन
- « रोग तथा किरा नियन्त्रण
- « नर्सरी निर्माण तथा व्यवस्थापन ।
- « जैविक तथा प्रांगारिक मल उत्पादन र प्रयोग

From the House of ®
NETLON

Nurturing Protected Cultivation

Product Offerings

- Rakshak Monofilament Agro Shade Nets
- Rakshak Tape Agro Shade Nets
- Tuflex Mulch Films
- Tuflex Net Cages for Seed Productions
- Tuflex HD Monofilament - Anti Insect Net
- Tuflex Skirting Fabrics for Polyhouses
- Tuflex Crop Training String
- Tuflex Rose Bud Caps
- Tuflex Thermal Shade Nets
- Tuflex Anti Hail Nets
- Tuflex UV Films

TUFLEX INDIA

Division of Parry Enterprises India Ltd.

AN
ISO 9001:2008
ORGANISATION

H.O.: 702-704, G.I.D.C. Estate, Palej 392 220, Gujarat, INDIA • Tel: +91-2642-277663/277664

E-mail: sales@tuflex.net • Website: www.tuflexworld.com

Branch Office : Bangalore - 080-32953751 • Kolkata - 033-40030496 • Chennai - 044-22520222 • Mumbai - 022-67974333 • New Delhi - 011-45037886

फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपालको

२४ औं साधारण सभामा प्रस्तुत

आ.व. २०७२/७३ को बार्षिक प्रतिवेदन

१ पुष्ट व्यवसायको बर्तमान स्थिति

नेपालमा सन् १९५० बाट सामान्य स्तरमा सुरु भएको पुष्ट व्यवसाय आ.ब. २०७२/७३ सम्म आई पुग्दा हाल ३९ जिल्लामा लगभग ६७८ पुष्ट फर्म/नर्सरीहरु बिस्तार भईसकेको छ। लगभग १४७ हेक्टर क्षेत्रफलमा पुष्ट व्यवसाय भईरहेको र ४१,००० भन्दा बढि व्यक्ति प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा आश्रित र रोजगारी उपलब्ध गराई रहेको यस व्यवसायले आ.ब. २०७१/७२ मा सिजनल फूल बिरुवा तर्फ रु २२.७६४ करोड, आलंकारिक बोट बिरुवा तर्फ रु. ४०.०५७५ करोड, कट फ्लावर्स तर्फ रु २१.४७२५ करोड, ल्याण्डस्केप तथा गार्डेनिङ तर्फ रु १७.८९२ करोड, खुल्ला फूल तर्फ रु. ७.०३५ करोड, सामग्री आपूर्ति (Inputs supply) तर्फ रु. १३.०२ करोड, अन्य (कार्पेट ग्रास, बल्ब, राईजम टयुवर टिष्ट्यूकल्चर आदि) तर्फ रु ८.७४६५ करोड, र निर्यात तर्फ रु ३.१५ करोड गरि जम्मा १ अर्ब ३४.१३७५ करोड भन्दा बढिको कारोबार भएको छ। आ.ब. २०७१/७२ मा १०.०० करोड बराबरको पुष्ट तथा पुष्टजन्य बस्तुको आयात भएको छ। पुष्ट खेती/व्यवसायमा प्राय स्थानिय स्रोत र साधानको प्रयोग भैरहेकोले गर्दा स्थानिय स्तरको बिकासक्रम बढ्दो नै रहेको छ। बिगतका बर्षहरूमा पुष्ट व्यवसायको बृद्धिदर १० देखि १५% को हाराहरीमा भईरहेकोमा गत बर्ष २०७२ बैशाख १२ गतेमा गएको महाबिनासकारी भुकम्पले पुच्याएको धन जनको क्षति साथै सोहिं बर्ष नेपालको संबिधानको विषयलाई लिएर उत्पन्न राजनैनिक उत्तर चढाब आई नेपालको तराई क्षेत्रमा भएको लामो समयसम्म भएको मधेस आन्दोलन र भारतले लगाएको अघोषित नाकाबान्दिका कारण आर्थिक स्थितीमा नकारात्मक असर पर्न गई पुष्ट व्यवसायको उत्पादन तथा खपत बृद्धिदर खुम्चिएर ५% मा भर्न गयो। हाल आएर पुन गति लिन थालेको छ। समग्रमा पुष्ट व्यवसायको राष्ट्रिय स्थिति विस्तार तथा विकाश उन्मुख नै रहेको छ, तर तिव्र गति र गुणात्मक रूपमा विकास, विस्तार तथा प्रवर्द्धन गर्दै अघि बद्नु हाम्रो राष्ट्रिय आवश्यकता हो।

२ कार्यक्रम तथा गतिविधिहरू :

क) २३ औं बार्षिक साधारण सभा तथा कार्य समितिको निर्बाचन

फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपालको २३ औं बार्षिक साधारण सभा तथा कार्य समितिको निर्बाचन २०७२ भाद्र २५ गते शुक्रबारका दिन ट्रेड टावर बिजिनेस सेन्टर, थापाथली, काठमाण्डौमा सम्पन्न गरिएको थियो। उद्घाटन सत्रको प्रमुख अतिथीको रूपमा पाल्नु भएका कृषि बिकास मन्त्रालयका सह सचिव श्री उदय चन्द्र ठाकुरबाट पानसमा दिप प्रज्वलन गरि समुद्घाटन गरिएको थियो। अतिथिको रूपमा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका ब.उपाध्यक्ष भवानी राणा, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका उपाध्यक्ष तथा सभापति बस्तुगत परिषद श्री दिनेश श्रेष्ठ, कृषि बिकास मन्त्रालय, पुष्ट बिकास केन्द्रका वागबनी बिकास अधिकृत तारा चन्द्र चौधरी तथा प्यान को भुतपुर्व अध्यक्षज्यूहरुको उपस्थिति रहेको थियो।

उद्घाटन सत्रको कार्यक्रम सम्पन्न पछि बन्द सत्रका कार्यक्रम सुरु भएको थियो। बन्द सत्रमा प्यान महासचिवले प्रस्तुत गर्नु भएको आ.ब. २०७१/७२ मा गरेका कार्य प्रगती बिबरणको बार्षिक प्रतिवेदन तथा आ.ब. २०७२/७३ को नीति तथा कार्यक्रम माथि छलफल तथा अनुमोदन गरिएको थियो। त्यस्तै प्यान कोषाध्यक्षले प्रस्तुत गर्नु भएको आ.ब. २०७१/७२ को आय, व्यय बिबरण, आ.ब. २०७२/७३ को अनुमानित बजेट र आ. बर्ष २०७२/७३ को लागि लेखा परिक्षकको नियुक्ति तथा पारिश्रमिक तोक्ने प्रस्ताव माथि छलफल तथा अनुमोदन गरि सम्पन्न भएको थियो। बन्द सत्रको कार्यक्रम समाप्त थिए आ.ब. २०७२/७३/७४/७५ तीन बर्षे कार्यकालका लागि प्यान कार्यसमितिको निर्बाचन सत्रमा प्रबेश भएको थियो। प्यान कार्यसमितिको निर्बाचनको लागि निर्बाचन अधिकृतको रूपमा अधिबक्ता हरि प्रसाद मैनालीज्यूलाई नियुक्त गरि जिमेवारी दिएको थियो। निर्बाचन कार्यक्रम तालिका अनुसार निम्न पदमा निम्न व्यक्तिहरुको उमेद्वारी परेको थियो। बिभिन्न पदमा पर्न

आएको उम्मेद्वारी उपर भएको मतदानमा निम्नानुसार मत प्राप्त गर्न सफल भएको थियो ।

क्र.स.	पद	उम्मेदवारहरूको नामावली	मत परिणाम
१	अध्यक्ष	श्री लोक नाथ गैरे	निर्बिरोध निर्बाचित
२	उपाध्यक्ष	श्री रामजी प्रसाद तिमिल्सना	१०२
		श्री दिलीप बादे	१२३
३	महासचिव	श्री संजिब कार्की	९६
		श्री मीन बहादुर तामाङ्ग	१२६
४	कोषाध्यक्ष	श्री शिव बहादुर खडका	१३१
		श्री भोजराज तिमिल्सना	९२

७ कार्यकारी सदस्य पदका लागि पर्न आएको उम्मेद्वारी दर्ता सूची

क्र.स.	पद	उम्मेदवारहरूको नामावली	मत परिणाम	क्र.स.	पद	उम्मेदवारहरूको नामावली	मत परिणाम
१	का. सदस्य	श्री राम बहादुर तामाङ्ग (सुनिल)	१२३	९	का. सदस्य	श्री विश्वमणी पोख्रेल	८१
२	"	श्री सिताराम पन्त	१३०	१०	"	श्री राम कुमार पहरी	९०
३	"	श्री पाण्डप श्रेष्ठ	११२	११	"	श्री रमेश मान महर्जन	८२
४	"	श्री महेन्द्र बहादुर सुबेदी	११५	१२	"	श्री राम्जी कुवाँर	१०५
५	"	श्री रविन कुमार गौतम	९२	१३	"	श्रीमती मिना तामाङ्ग	११०
६	"	श्री राजाराम सिं थापा	२८	१४	"	श्री केशर सुनुवार (केशव)	९२
७	"	श्री सुसिल खडका	९१	१५	"	श्री रोसन श्रेष्ठ	१०१
८	"	श्री प्रदीप खडका	८८				

उपरोक्त पदमा पर्न आएको उम्मेद्वारी उपर २०७२ भाद्र २५ गते ट्रैड टावर थापाथलीमा फ्यानको २३ औ साधारण सभामा निर्बाचिन भएको थियो । निर्बाचिनको परिणाम अनुसार निम्न व्यक्तिहरू तीन बर्षे कार्यकालका लागि फ्यानको कार्य समिति पदाधिकारी तथा सदस्य पदमा निर्बाचित भएको थियो ।

क्र.सं.	नाम	पद	कैफियत
१	श्री लोक नाथ गैरे	अध्यक्ष	निर्बिरोध निर्बाचित
२	श्री दिलीप बादे	उपाध्यक्ष	निर्बाचित
३	श्री मीन बहादुर तामाङ्ग	महासचिव	निर्बाचित
४	शिव बहादुर खडका	कोषाध्यक्ष	निर्बाचित
५	राम बहादर तामाङ्ग	का. सदस्य	निर्बाचित

६	सिता राम पन्त	का. सदस्य	निर्बाचित
७	पाण्डप श्रेष्ठ	का. सदस्य	निर्बाचित
८	मिना तामाङ्ग श्रेष्ठ	का. सदस्य	निर्बाचित
९	महेन्द्र बहादुर सुबेदी	का. सदस्य	निर्बाचित
१०	रामजी कुवाँर	का. सदस्य	निर्बाचित
११	रोसन श्रेष्ठ	का. सदस्य	निर्बाचित

ख) स्वागत र बिदाई

फ्यानको २३ औं बार्षिक साधारण सभाबाट आ.ब.२०७२/७३/७४/७५ (तीन बर्षे) कार्यकालका लागि नवनिर्बाचित कार्य समिति पदाधिकारी तथा सदस्यहरूलाई फ्यानका पुर्व उपाध्यक्ष श्री कुमार कसजु श्रेष्ठले फूलमाला लगाई स्वागत गर्नु भएको थियो । नव निर्बाचित कार्यसमितिको अध्यक्ष लोक नाथ गैरेज्यूको अध्यक्षतामा मिति २०७२ भाद्र २८ गतेका दिन बैठक बसी पुर्व कार्यसमिति पदाधिकारी तथा सदस्यहरूलाई आफ्नो मन्तब्य सहित उहाँहरूले गर्नु भएको योगदानको कदर गर्दै आगमी दिनमा पर्नि बर्तमान कार्यसमितिलाई सहयोग गर्नुहुनेछ भन्ने अपेक्षा राख्दै उहाँहरूलाई माल्यर्पण गरि बिदाई गर्नु भएको थियो ।

२.२ पुष्ट व्यवसाय प्रबद्धन कार्यक्रम

बिगत बर्षहरूमा पुष्ट व्यवसायको क्षेत्रमा नीजि क्षेत्रको एकल प्रयासले मात्रै पुष्ट व्यवसायको बिकास, बिस्तार तथा प्रबद्धन कार्य गर्दै आएकोमा नेपाल सरकारले पुष्ट व्यवसायको व्यवसायीक बिकासको लागि बि.सं.२०६९ मंसिर २९ गते बाट "पुष्ट प्रबद्धन नीति २०६९" पास गरि कार्यन्वयनमा त्याएको छ । सार्वजनिक तथा नीजि साझेदारीमा पुष्ट प्रबद्धन नीति २०६९ को कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्न आ.ब. २०७१/७२ बाट नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयले स्वीकृत गरि पुष्ट व्यवसाय प्रबद्धन कार्यक्रम अधि बढाएको छ । यो कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य सरकारी तथा नीजि क्षेत्रको साझेदारीमा पुष्ट व्यवसायको बिकास, बिस्तार तथा प्रबद्धनका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरि सन्तुलित आर्थिक बिकास एवं रोजगारी सृजना गर्दै निर्यात बिकास गर्नु रहेको छ । नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयबाट ससर्त अनुदान सहयोग अन्तर्गत पुष्ट व्यवसाय प्रबद्धन कार्यक्रम संचालनका लागि आ.ब.०७२/७३ को बजेट उपशिर्षक नं. ३१२१०२ अन्तर्गत फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपाल (फ्यान) ले आ.ब. ०७२/७३ अवधि भर उक्त कार्यक्रम अन्तर्गत बैठक, लागत साझेदारीमा पुष्टजन्य व्यवसाय विस्तार, पुष्ट मेला प्रदर्शनी, शहर तथा राजमार्गको सौन्दर्य अभिवृद्धि कार्यक्रम, अध्ययन विश्लेषण तथा प्रकाशन, कार्यक्रम अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण, कार्यक्रम व्यवस्थापन जस्ता मुख्य शिर्षक अन्तर्गत तपसिलका कार्यक्रमहरु सम्पन्न गरेका थिए ।

१. बैठक

१.१ : केन्द्रियस्तरको सरोकारवालसंग समन्वय बैठक

आ.ब. ०७२/७३ मा पुष्ट व्यवसायको व्यवसायीक बिकास, बिस्तार र प्रबद्धनका लागि पुष्ट व्यवसाय सम्बन्धि कार्यक्रम संचालनमा सघाउ पुऱ्याउन तथा भईसकेको कार्यक्रमको समिक्षा गर्नका लागि सरोकारवाला विभिन्न संघ, संस्था तथा पुष्ट व्यवसायीहरूसंग छलफल तथा समन्वय गर्ने उद्देश्यले केन्द्रिय स्तरको समन्वय बैठक ३ पटक आयोजना गरिएको थियो । उक्त बैठकहरु पहिलो पटक मिति २०७१२ कार्तिक १५ गते, दोस्रो पटक मिति २०७३ बैशाख ६ गते र तेस्रो पटक मिति २०७३ अषाढ २४ गते ट्रेड टावर, थापाथली काठमाण्डौमा सम्पन्न भएको थियो ।

१.२ जिल्ला स्तरको सरोकारवालासंग समन्वय बैठक

पुष्ट प्रबद्धन नीति २०६९ कार्यक्रम कार्यन्वयन अन्तर्गत आ.ब. ०७२/७३ मा पुष्ट व्यवसायको बिकास, बिस्तार र प्रबद्धनका लागि पुष्ट व्यवसाय सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि सरोकारवाला विभिन्न जिल्लास्तरिय संघ, संस्था तथा पुष्ट व्यवसायीहरूसँग छलफल तथा सम्बन्ध गर्ने उदेश्यले जिल्ला स्तरको समन्वय बैठकको ३ पटक आयोजना गरिएको थियो । उक्त बैठकहरू पहिलो पटक मिति २०७२ कार्तिक १६ गते होटेल न्यूरोड, पोखरा कास्की, दोस्तो पटक मिति २०७२ पुष्ट १३ गते उग्रचण्डि होटेल एण्ड रेस्टरेन्ट, बनेपा काखेमा र तेस्रो पटक मिति २०७३ जेष्ठ १४ गते चितवन जिल्लाको भरतपुरको गार्डेन रिसोर्ट सेन्टरमा सम्पन्न भएको थियो ।

१.३ विज्ञहरूको कार्यदलको बैठक

पुष्ट व्यवसाय प्रबद्धन कार्यक्रमलाई सहज र सरालिकरण रूपमा संचालन गर्न आबश्यक राय सल्लाह सुभाब तथा मार्ग निर्देशन गर्नका लागि गत बर्ष एक बिज्ञको कार्यदल गठन गरिएको थियो । उक्त बिज्ञको कार्यदलमा डा. उमेद पुनज्यूको संयोजकत्वमा ११ जना सदस्यहरू रहनु भएको थियो । यस बर्ष केहि बिज्ञ सदस्यहरू थप गरि १६ सदस्यीय बनाईएको छ ।

संयोजक	- डा. उमिद पुन, पुष्ट विज्ञ
सदस्य	- सह सचिब, कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा तथाङ्क महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय
सदस्य	- सह सचिब, योजना महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय
सदस्य	- महानिर्देशक, वनस्पती बिभाग
सदस्य	- प्रमुख, वागवानी विभाग, कृषि संकाय, कृषि तथा वन बिश्वविद्यालय
सदस्य	- प्रमुख, वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, NARC
सदस्य	- निर्देशक, फलफूल बिकास निर्देशनलय
सदस्य	- प्रमुख, पुष्ट बिकास केन्द्र
सदस्य	- सुरेश भक्त श्रेष्ठ, FAN पूर्व अध्यक्ष
सदस्य	- अध्यक्ष FAN
थप सदस्य	- त्रिभि. सम्बन्धित बिभागका प्रमुख
थप सदस्य	- काठमाण्डौ बिश्वविद्यालयका सम्बन्धित बिभागका प्रमुख
थप सदस्य	- व्यापार तथा निकासी प्रबद्धन केन्द्र, कार्यकारी निर्देशक
थप सदस्य	- प्रमुख, काठमाण्डौ महानगरपालिका
आ.स	- डा. रुद्र बहादुर श्रेष्ठ अ.स., उपसचिव,
	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा तथाङ्क महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय
सदस्य सचिब	- महासचिव FAN

उक्त बिज्ञको कार्यदलको बैठक आ.ब. २०७२/७३ मा ४ पटक बस्नु पर्ने कार्यक्रममा उल्लेख भए अनुसार निम्न मिति र समयमा बिज्ञहरूको कार्यदलको बैठक सम्पन्न भएको थियो ।

पहिलो	बिज्ञहरूको कार्यदलको बैठक	२०७२ फागुन २८ गते	ट्रेड टावर थापाथली, काठमाण्डौ
दोस्तो	बिज्ञहरूको कार्यदलको बैठक	२०७३ बैशाख १० गते	ट्रेड टावर थापाथली, काठमाण्डौ
तेस्रा	बिज्ञहरूको कार्यदलको बैठक	२०७३ जेष्ठ १६ गते	ट्रेड टावर थापाथली, काठमाण्डौ
चौथो	बिज्ञहरूको कार्यदलको बैठक	२०७३ अषाढ १७ गते	ट्रेड टावर थापाथली, काठमाण्डौ

बिज्ञहरूको कार्यदलको बैठक बसि नेपाली पुष्टको विभिन्न महत्वपूर्ण बिषयमा बिचार बिमर्श गर्नुका साथै, पुष्ट प्रबद्धन कार्यक्रम गतिविधीको समिक्षा तथा सुभाब दिएको थियो ।

१.४ पुष्ट व्यवसाय परामर्श केन्द्र संचालन (काठमाण्डौ, चितवन र कास्की)

जिल्ला जिल्लामा छरिएर रहेका पुष्ट व्यवसायीहरु तथा पुष्ट व्यवसाय गर्न चाहनेहरुका लागि पुष्ट सम्बन्ध सेवा दिने उद्देश्यले पुष्ट परामर्श केन्द्र गत बर्ष कास्की, चितवन र काठमाण्डौमा स्थापना गरी संचालनमा ल्याइएको छ । बिगत बर्षहरुमा पुष्ट व्यवसाय सम्बन्ध जानकारी लिन वा परामर्श लिनका लागि काठमाण्डौ भ्याली बाहिरका मानिसहरु केन्द्रमा धाउनु पर्ने बाध्यत रहेको थियो । नेपालको बिभिन्न जिल्लामा पुष्ट व्यवसाय गरि रहेका तथा गर्न चाहने ईच्छुक कृषकहरुका लागि पुष्ट व्यवसाय सम्बन्ध बिशेष जानकारी लिन परेमा पायक पर्ने क्षेत्रमा गई सरल र सहज तरिकाले लिन सकोस भन्ने हेतुले खोलिएका सम्बन्धित जिल्लाका पुष्ट परामर्श केन्द्रमा सेवा लिने तथा दिने कार्य भईरहेको छ । हरेक पुष्ट परामर्श केन्द्रमा एक जना फूल टाईम कर्मचारीको व्यवस्था गरिएको छ । सम्पर्कका लागि टेलिफोनको व्यवस्था गरिएको छ । पुष्ट सम्बन्ध प्रकासित पुस्तिकाहरु हरेक परामर्श केन्द्रमा राखिएको छ । सेवा केन्द्रमा गई जो कोहिले पनि पुष्ट सम्बन्ध जानकारी लिन सक्ने वातवरण सृजना गरिएको छ । जिल्लामा रहेको परामर्श केन्द्रमा सोहिं जिल्लामा पुष्ट व्यवसाय गरि रहेको पुष्ट व्यवसायीहरुको ९ सदस्यीय जिल्ला समिति गठन गरि जिल्लामा गरिने कार्यक्रमको संचालन, आबश्यक कार्यक्रमको तय तथा आवश्यक जिज्ञासाका बिषयमा परामर्श गराई कार्य गर्ने गरिएको छ । पुष्ट परामर्श केन्द्रको स्थापनाले सम्बन्धित जिल्लाका व्यवसायीहरुलाई जमघट भई बिचार बिमर्श गर्न, छलफल चलाउन, जिल्लामा आईपरेका समस्यहरु केन्द्रसम्म सिधै पहुच पुन्याउन सधाउ पुन्याएको छ । जिल्लास्तरमा पुष्ट व्यवसाय गर्न चाहनेहरुका लागि पुष्ट परामर्श केन्द्र एक प्राथमिक शिक्षा केन्द्रको रूपमा बिकास हुने क्रममा रहेको छ ।

लागत साझेदारीमा पुष्टजन्य व्यवसाय बिस्तार, पुर्वधार बिकास र थोक तथा सुदूर बजार सुदूर्दिक्करण

बर्तमान परिवेश अनुसार प्रतिस्पर्धी बस्तुको उत्पादन बिकासका लागि पुष्ट व्यवसायीहरुले हाल प्रयोग गरि रहेको कमजोर भौतिक संरचनाको स्तर उन्तीका लागि पुर्वधारमा सुधार गरिनु पर्ने कुरालाई मध्यनजर गरि पुष्टको गुणस्तरिय बिकासमा सधाउ पुन्याउन पुष्ट नर्सरी तथा फार्मको भौतिक संरचनामा बिकास गर्ने कार्यका लागि अनुदान सहयोगलाई यस बर्ष पनि निरन्तरता दिईएको छ । कतिपय फूल बिरुवाहरुको आन्तरिक मागलाई पुरा गर्न आयात नगरी नहुने परिस्थिती रहेको सन्दर्भमा उक्त बस्तुको आन्तरिक उत्पादन बृद्धिका लागि पुर्वधार बिकास नभै असम्भव देखिएको हुदा समेत यस कार्यलाई प्राथमिकतका साथ अघाडि बढाईएको छ । आ.ब.०७२/७३ मा निम्न क्षेत्रका पुष्ट व्यवसायीहरुको स्तर उन्तीका लागि निम्न अनुदान कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

आ.ब.२०७२/७३ मा फ्यानका सदस्यहरुलाई तपसिलका शिर्षक हरुमा भौतिक पुर्वधार बिकासको लागि अनुदान सहयोग गर्न प्रस्ताब माग गरिएकोमा निम्न संछ्यामा प्रस्ताब प्राप्त भएको थियो ।

२.१	सयपत्री तथा कट् फ्लावर खेती विस्तार.....	(संख्या २१)
२.२	पोर्टेवल कोल्ड रूम स्थापना (कट् फ्लावर उत्पादक तथा होलसेललाई)	(संख्या ४)
२.३	पुष्ट नर्सरीहरुको आधुनिकीकरण मझौलास्तर (जी.आइ पाईप ढ्वारा निर्मित भेन्टिलेटेड आधुनिक सेड हाउस निर्माण)	(संख्या २०)
२.४	पुष्ट नर्सरीहरुको आधुनिकीकरण सानास्तर (जी.आई पाईप ढ्वारा निर्मित भेन्टिलेटेड आधुनिक सेड हाउस निर्माण)	(संख्या २१)
२.५	कट् फ्लावर फार्म आधुनिकीकरण मझौलास्तर (जी. आईपाईप ढ्वारा निर्मित भेन्टिलेटेड आधुनिक सेड हाउस वितरण)	(संख्या २१)
२.६	कट् फ्लावर विक्री केन्द्र सदृढीकरणको लागि चिलर वितरण विस्तार.....	(संख्या ११)

उपरोक्त शिर्षकमा जम्मा ९८ जना पुष्ट व्यवसायीहरुको प्रस्ताब प्राप्त भएको थियो । प्रस्ताब उपर मुल्याङ्कन गरि यस बर्ष जम्मा ५८ जना पुष्ट व्यवसायीहरुलाई अनुदान बितरण गरिएको छ ।

२.१ सयपत्री तथा कट् फ्लावर खेती विस्तार

नेपालमा सयपत्री फूलको बजार माग अनुसार प्रयाप्त मात्रामा उत्पादन हुन नसकि भारतबाट आयात गरि पुरा गर्नु गर्ने वर्तमान आबस्था रहेकोमा उत्पादन प्रबिधीमा केहि सुधार ल्याई सेडहाउसको निर्माण गरि लामो समयसम्म एकै ठाउबाट उत्पादन बढाउन सके बजार माग पुरा गर्न पनि सघाउ पुग्ने र यस फूलको आयात प्रतिस्थापन गर्न पनि सघाउ पुग्ने उद्देश्य लिई सयपत्री फूल खेती बिस्तार कार्यक्रम अगाडि बढाइएको छ । यस अन्तर्गत सयपत्री फूल खेती विस्तारका लागि काठमाण्डौ, भक्तपुर, काभ्रे, धादिङ तथा कास्कीका निम्न १६ जना सयपत्री खेती गर्ने व्यवसायीहरु लाभान्वित भएको छन् ।

क्र.सं.	नर्सरीको नाम	ठेगाना
१	स्वागत सयपत्री फूल समुह	चन्द्रगिरी, काठमाण्डौ
२	पुष्प सम्पदा	पोखरा
३	स्वागत पुष्प फार्म	नौबिसे, धादिङ
४	शिसम फ्लोरिकल्चर	थानकोट, काठमाण्डौ
५	के के ईन्टर प्राइजेज	काभ्रे
६	सिम्ले नर्सरी	छत्रेदेउराली, धादिङ
७	श्री फ्लोरा फार्म	बनेपा, काभ्रे
८	सुर्य बिनायक फूलवारी एग्रो प्रा.ली.	भक्तपुर
९	एन.बी. नर्सरी	छत्रेदेउराली, धादिङ
१०	क्षितिज नर्सरी	छत्रेदेउराली, धादिङ
११	अस्मिता नर्सरी	छत्रेदेउराली, धादिङ
१२	गरिमा फ्लोरिकल्चर	नौबिसे, धादिङ
१३	पूर्ण नर्सरी	नौबिसे, धादिङ
१४	गौतम कृषि फर्म तथा नर्सरी उद्योग	काभ्रे
१५	बाल कुमारी फ्लोरा फार्म	काभ्रे
१६	एभरग्रिन फ्लोरा फर्म	काभ्रे

सबै सयपत्री फूल उत्पादकहरूलाई सिल्पोलिनको सेडहाउस निर्माणका लागि हरेकलाई ७ वटाको दरले १६ जना व्यवसायीहरूलाई जम्मा ११२ बटा सेडहाउस बितरण गरिएको र सेड हाउस निर्माण सम्पन्नभई सो भित्र सयपत्री फूलको उत्पादन कार्य सुरु भएको छ ।

२.२ पोर्टेबल कोल्ड रूम स्थापना (कट फ्लावर उत्पादक तथा कट फ्लावर थोक बजार)

कट फ्लावर पुष्पथोक बजार तथा कट फ्लावर फार्ममा (साईज १० ह १० ह c.६फीट) साईजको पोर्टेबल कोल्डरूम स्थापना गरिएको छ । यस अन्तर्गत कट फ्लावर फार्म अन्तर्गत फ्लोरा फ्रेण्ड थली काठमाण्डौ र कट फ्लावर थोक बजार अन्तर्गत त्रिपुरेश्वरमा रहेको युनाईटेट फ्लोरा प्रा.ली.मा जडान गरि संचालनमा आएको छ । यस कार्यले कट फ्लावरमा हुदै आएको पोष्ट हार्भेट क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्नुका साथै सहज आपुर्तिका लागि फूलको सुरक्षित संचित गरि बजार माग अनुसार आपुर्ति व्यवस्थापनमा सघाउ पुग्ने छ ।

२.३ पुष्ट नर्सरीहरूको आधुनिकीकरण मझौलास्तर (जी.आईपाईपद्धारा निर्मित भेन्टिलेटेड आधुनिक सेड हाउस निर्माण)

वर्तमान अवस्थामा कमजोर पुर्वधारमा उत्पादन गरिरहेको पुष्ट नर्सरीहरूको स्तर उन्नती गरि गुणस्तरिय फूल बिरुवा उत्पादनमा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयको अनुदान सहयोगमा लागत साभोदारीमा पुष्ट नर्सरी आधुनिकीकरण मझौलास्तर तर्फ निम्न ८ नर्सरीहरूको सुटृटिकरण गरिएको छ । उक्त नर्सरीहरूमा ९.६ मी. x ३२ मी. साईजको जि आईपाईपद्धारा निर्मित टप भेन्टिलेटेड आधुनिक ग्रीनहाउस उपलब्ध गराईएको छ ।

क्र.स.	फार्मको नाम	ठेगाना
१	अजिमा नर्सरी	कुलेश्वर, काठमाण्डौ
२	न्यू सन फ्लावर नर्सरी	बुद्धनगर, काठमाण्डौ
३	कुमारी नर्सरी	पक्नाजोल, काठमाण्डौ
४	महर्जन नर्सरी	महाराजगंज, काठमाण्डौ
५	संजय नर्सरी	काँडाघारी, काठमाण्डौ
६	बिशाल नर्सरी	महाराजगंज, काठमाण्डौ
७	शिवपुरी नर्सरी	काठमाण्डौ राम चन्द्र बस्नेत
८	ओम नर्सरी प्रा.ली.	बौद्ध, काठमाण्डौ

२.४ पुष्ट नर्सरीहरूको आधुनिकीकरण सानास्तर (जी.आईद्वारा निर्मित भेन्टिलेटेड आधुनिक सेड हाउस निर्माण)

पुष्ट नर्सरी आधुनिकीकरण सानास्तर तर्फ निम्न १५ नर्सरीहरू लाभन्वित भएका छन् । उक्त नर्सरीहरूमा ९.६ मी. x १६ मी. साईजको जि आईद्वारा निर्मित टप भेन्टिलेटेड आधुनिक ग्रीनहाउस निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

क्र.स.	फार्मको नाम	ठेगाना
१	गार्डेन नर्सरी	पोखरा
२	बुद्ध हर्ष नर्सरी	काठमाण्डौ
३	अल ट्रॉपिकल प्लान्ट हाउस	काठमाण्डौ
४	अरुण नर्सरी	काठमाण्डौ
५	भट्टराई नर्सरी	काठमाण्डौ
६	गौतम फूलबारी नर्सरी	पोखरा
७	सुधिमा नर्सरी	ललितपुर
८	गुण केशरी नर्सरी	काठमाण्डौ
९	बिद्या नर्सरी	काठमाण्डौ
१०	कान्तिपुर नर्सरी	काठमाण्डौ
११	ओम तिर्थ नर्सरी	ललितपुर
१२	गौतम नर्सरी	भक्तपुर
१३	चामुण्डा गार्डेन नर्सरी	बौद्ध, काठमाण्डौ
१४	ऊँ नर्सरी	चितवन
१५	रोज न्यू ग्रीन लिफ नर्सरी	भक्तपुर

२.५ कट फ्लावर फार्म आधुनिकीकरण मझौलास्तर (जी. आईद्वारा निर्मित भेन्टिलेटेड आधुनिक सेड हाउस वितरण)

कट फ्लावर फार्मको आधुनिकीकरण मझौलास्तर तर्फ निम्न ८ वटा नर्सरी तथा पुष्ट फार्महरू लाभान्वित भएका छन्। उक्त नर्सरी तथा फार्महरूमा ९.६ मी. x ३२ मी. साईजको जि आईद्वारा निर्मित टप भेन्टिलेटेड आधुनिक ग्रीनहाउस निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ।

क्र.स.	फार्मको नाम	ठेगाना
१	पारीजात नर्सरी	गोदावरी ललिपुर
२	फ्रेस फ्लावर नर्सरी	चाल्नखेल, काठमाण्डौ
३	जे यस नर्सरी	भक्तपुर
४	राईज अर्किड नर्सरी	गोदावरी, ललितपुर
५	ग्रिन भिऊ अर्किड नर्सरी	गोदावरी, ललितपुर
६	होराईजन नर्सरी	काप्रे
७	सृजना कट फ्लावर नर्सरी	ईचंगुनारायण, काठमाण्डौ
८	खडका फार्मिङ एण्ड फ्लोरिकल्चर	भक्तपुर

२.६ कट फ्लावर बिक्री केन्द्र सदृढीकरणको लागि चिलर वितरण विस्तार

कट फ्लावर बिक्री केन्द्र सुदृढिकरण तर्फ निम्न खुद्रा पसलहरू लाभान्वित भएका छन्। यस आ.ब.०७२/७३ मा ९ वटा कट फ्लावर सपहरूलाई लामो समय सम्म संरक्षण गर्न सघाउ पुगोस भनि भौतिक संरचना अन्तर्गत तपसिलका कट फ्लावर खुद्र बिक्री केन्द्रहरूमा ६२६ लिटर क्षमताको चिलर (फ्रिज) अनुदान स्वरूप वितरण कार्य सम्पन्न भएको छ।

क्र.स.	फार्मको नाम	ठेगाना
१	वीमेन इन फ्लोरिकल्चर	कमलादी, काठमाण्डौ
२	डिजाईन फ्लावर्स सप	कमलादी काठमाण्डौ
३	फ्लावर्स जोन सप	कमलादी काठमाण्डौ
४	राईट च्वाईस फ्लावर्स सप	पुलचोक ललितपुर
५	द फ्रेस फ्लावर्स सप	जावलाखेल, ललितपुर
६	श्री गणेश गिफ्ट एण्ड फ्लावर्स सप	जावलाखेल, ललितपुर
७	न्यू वागमती फ्लोरा	पोखरा, कास्की
८	लक्विक फ्लावर्स सप	महाराजगंज, काठमाण्डौ
९	गरिमा फ्लावर्स सप	लाजिम्पाट, काठमाण्डौ

२.७ निर्यातका लागि जिप्सोफिला उत्पादन कार्यक्रम

कृषि बिकास मन्त्रालयबाट निर्यातका लागि जिप्सोफिला उत्पादन कार्यक्रमका लागि बिनीयोजित तीन करोड बजेट कार्यन्वयन गर्न पुष्ट प्रबद्धन कार्यक्रम मुल्याङ्कन उप समितिले सो सम्बन्धमा प्रकृया, प्रणाली र खाका सहित पेश गरेको प्रतिबेदन उपर मुल्याङ्कन समिति तथा प्राविधीक समितिमा पटक पटक छलफल हुदा बर्तमान असहज परिस्थितीका कारण समयमा कार्यक्रम संचालन तथा सम्पन्न गर्न समय अभावका कारण नसकिने देखिएकोले आगमी बर्ष सोहि बजेट रकम बराबरको कार्यक्रम तय गर्न अनुरोध गर्दै कृषि बिकास मन्त्रालयलाई उक्त कार्यक्रम तथा बजेट फिर्ता भएको छ।

३. प्रवर्द्धनात्मक कार्य (मेला प्रदर्शनी, प्रचार प्रसार, अन्तराष्ट्रिय अध्ययन तथा सहभागिता)

३.१ राष्ट्रिय पुष्प मेला प्रदर्शनी (१९ओं फ्लोरा एक्स्पो २०७२)

२०५१ सालबाट FAN ले पुष्प व्यवसायको व्यवसायिक प्रवर्द्धनका लागि निरन्तर रुपमा पुष्प प्रदर्शनी व्यापार मेलाहरूको आयोजना गर्दै आएकोमा यस बर्ष नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयको सहयोगमा फ्लोरिकल्चर एशोसिएसन नेपालले २०७२ चैत्र १८ गते देखि २१ गते सम्म "स्वच्छ वाताबरण र आर्थिक सम्बृद्धिको लागि पुष्प व्यवसाय" नाराका साथ 19th Flora Expo 2016 को आयोजना भृकुटीमण्डप प्रदर्शनी हल काठमाण्डौमा सफलता पुर्वक सम्पन्न गरेको छ। मेलामा अफिसिल स्टलका लागि ६ वटा, प्रतियोगितात्मक प्रदर्शनीका लागि ३ वटा, ल्याण्डस्केपिङ्गका लागि ४ वटा र व्यवसायीक स्टलका लागि ५१ वटा स्टल गरि जम्मा ६४ वटा स्टल रहेको थियो।

फूल बिरुवाहरूको बिबिध बिधामा चैत्र १८ गते बिहान ८.०० बजे स्वच्छ प्रतिस्पर्धा गराई पुरस्कृत गरिएको थियो। पुरस्कृत हुने नर्सरीहरू निम्न रहेका थिए।

• उत्कृष्ट स्टल (Best Stall)	- अजिमा नर्सरी
• उत्कृष्ट ल्याण्डस्केप (Best Landscape)	- यस आर नर्सरी
• उत्कृष्ट मौसमी फूल (Best Seasonal Flower)	- अजिमा नर्सरी
• उत्कृष्ट आलंकारिक बिरुवा (Best Ornamental Plant)	- सूजना फ्लावर नर्सरी
• उत्कृष्ट फूल्ने बिरुवा (Best Flowering Plant)	- सम्भना नर्सरी
• उत्कृष्ट पुष्प सजावट (Best Flower Arrangement)	- न्यू लक्की फ्लावर सप
• उत्कृष्ट कट फ्लावर रोज (Best Cut Flower Rose)	- फ्लोरा फ्रेण्ड्स
• उत्कृष्ट कट फ्लावर कार्नेशन (Best Cut Flower Carnation)	- यूनिक फ्लोरा फार्म
• उत्कृष्ट कट फ्लावर जरवेरा (Best Cut Flower Gerbera)	- सनराई एग्रिटेक
• उत्कृष्ट कट फ्लावर ग्लाडिओलस (Best Cut Flower Gladiolus)	- एब्लुम फ्लोरा
• कदर पत्र बितरण	- श्री एभरग्रीन नर्सरी, काठमाण्डौ

उत्कृष्ट हुने नर्सरी, कट फ्लावर उत्पादक तथा कट फ्लावर खुदा बिक्रेताहरूलाई सिल्ड तथा प्रमाण पत्रका साथै पाँच पाँच हजार नगदद्वारा पुरस्कृत गरिएको थियो। त्यस्तै उत्कृष्ट स्टल र उत्कृष्ट ल्याण्डस्केप तर्फ बिजयी हुने नर्सरीहरूलाई सिल्ड तथा प्रमाण पत्रका साथै दश दश हजार नगद सहित पुरस्कृत गरिएको थियो।

ललितपुर जिल्ला गोदावरी नगरपालिका वडा नं. ६. स्थित बि.स. २०४१ (ई.स. १९८४) स्थापित एभरग्रिन नर्सरी लाई लामो समय देखि पुष्प व्यवसायको बिकास, बिस्तार तथा प्रबढ्दनको क्षेत्रमा निरन्तर रुपमा योगदान पुऱ्याए वापत १९ औं फ्लोरा एक्स्पो २०७२आयोजनाको अवसरमा सम्मान स्वरूप कदर-पत्र प्रदान गरिएको थियो।

३.२ क्षेत्रीय पुष्प मेला प्रदर्शनी (पोखरा)

कृषि बिकास मन्त्रालयको चालु आ.ब. ०७२/७३ को ब.उ.शा.नं. ३१२१०२, स्वीकृत दीर्घकालिन कृषि योजना अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम अन्तर्गत पुष्प प्रबढ्दन कार्यक्रम (क्षेत्रीय पुष्प मेला प्रदर्शनी) पोखरामा सम्पन्न गर्ने कार्यक्रम रहेकोमा २०७२ फागुन २६ गते देखि गर्ने गरि प्रदर्शनीको आयोजना गर्ने कार्यक्रम तय गरिएकोमा देशको असहज परि स्थिती, भारतद्वारा गरिएको अघोषित नाकाबन्दिका कारण फूल बिरुवा दुवानीमा समस्य भएको र त्यस पछि चैत्र महिनामा आएको हावाहुरी र असिनाले फूल फूलेको बिरुवाहरू नष्ट भएको कारणले आ.ब. २०७२/०७३ मा क्षेत्रीय पुष्प मेला प्रदर्शनी पोखरामा संचालन गर्न नसकिएकोले उक्त कार्यक्रम संचालनका लागि बिनियोजित रु. ५,००,०००/- (अक्षेरूपी पाँच लाख) नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयलाई फिर्ता गर्ने निर्णय भए बमोजिम बजेट फिर्ता गरिएको छ।

३.३ नवाँ गोदावरी फूलको प्रतियोगितात्मक प्रदर्शनी २०७२

“रोपेर फूल गोदावरी, सजाऔ घर आँगन वरिपरि” भन्ने मूल नारा साथ तिहार पर्वलाई लक्षित गरि २०७२ कार्तिक १९ देखि कार्तिक २२ गते (चार दिन) सम्म नवाँ गोदावरी फूलको प्रतियोगितात्मक प्रदर्शनी २०७२ सफलताका साथ जाउलखेल खेलकुद मैदानमा सम्पन्न भएको थियो । नवाँ गोदावरी फूलको प्रतियोगितात्मक प्रदर्शनीको उद्देश्य मुख्यतः पुष्ट व्यवसायीहरूलाई व्यवसाय प्रबढ्दनमा हौसला प्रदान गर्ने र व्यवसायिहरू विच प्रतिस्पर्धात्मक भावनाको विकास गरी गुणस्तरिय उत्पादनमा टेवा पुर्याउनु रहेको थियो ।

मेलामा व्यवसायिक स्टल, सूचनामुलक र गोदावरी फूलको प्रतिस्पर्धात्मक प्रदर्शनी स्टल सहित गरी जम्मा ३९ वटा प्रदर्शनी कक्ष रहको थियो ।

गोदावरी फूलका चार बिधा ईन्कर्भ, रिफ्लेक्स, स्पाईडर र मिनियचरमा प्रतिस्पर्धा गराईएको थियो । प्रतिस्पर्धामा प्रथम, द्वितीय तथा तृतीया हुने नर्सरी व्यवसायीहरूलाई कृषि सचिब, उत्तम कुमार भट्टराईज्यूद्वारा ट्राफि, प्रमाण-पत्र तथा नगद पुरस्कारद्वारा पुरस्कृत गरिएको थियो ।

प्रथम	सम्भना नर्सरी, सानेपा, ललितपुर
द्वितीय	टि टि आर बगलामुखी नर्सरी, नख्खु दोवाटो, ललितपुर
तृतीया	अरुण नर्सरी, नयाँ बानेश्वार काठमाण्डौ

यस्तै गरी गोदावरी फूलको निम्न बिधा अन्तर्गत निम्न नर्सरी उत्कृष्ट भएका थिए ।

रिफ्लेक्स तर्फ	टि टि आर बगलामुखी नर्सरी, नख्खु दोवाटो, ललितपुर
ईन्कर्भ तर्फ	सम्भना नर्सरी, सानेपा, ललितपुर
स्पाईडर तर्फ	टि टि आर बगलामुखी नर्सरी, नख्खु दोवाटो, ललितपुर
मिनियचर तर्फ	सम्भना नर्सरी, सानेपा, ललितपुर

३.४ टेलिभिजन तथा रेडियो एफ एम वाट पुष्ट सम्बन्धि कार्यक्रम प्रसारण

पुष्ट व्यवसायको व्यवसायीक प्रबढ्दनका लागि सधाउ पुऱ्याउने खालका पुष्पाञ्जली नामक कार्यक्रम तय गरि बिभिन्न एफ एम तथा टेलिभिजनबाट प्रसारण गरिएको छ । कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारणको जिम्मेवारी पपुलर मेडिया हाउसलाई दिईएको थियो । उक्त मेडिया हाउसले १७ भागको पुष्पाञ्जली कार्यक्रम निर्माण गरि देशै भरिका बिभिन्न एफ एमहरूबाट बिभिन्न समयमा प्रसारण गरेको थियो । साथै पुष्ट सम्बन्धि सुचनामुलक ३ वटा श्रब्यदृष्टि कार्यक्रम निर्माण गरि सागारमाथा टेलीभिजनबाट २ पटक र एभिन्यूजबाट १ पटक प्रसारण गरिएको थियो ।

शिर्षक ४: अध्ययन तथा प्रकाशन

नेपालमा पुष्ट व्यवसायको क्षेत्रमा हालसम्म अध्ययन अनुसन्धान तर्फ न्यून कलाम चलाएका छन् । अध्ययन अनुसन्धानका क्षेत्रमा खासै कार्य नै भएको छैन । सम्बन्धित बिषयका पुस्तक पर्चा पम्प्लेट, लेख रचना अध्ययन गरि व्यवसाय गरौं भन्ने पुष्ट पारखीहरूलाई समय सान्दर्भिक पुष्ट सम्बन्धि प्रकाशन भएको पुस्तकहरू खासै छैनन् । यस तर्फ समेत सधाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले निम्न बिषय बस्तुहरूको अध्ययन तथा प्रकाशन गर्ने कार्य गरिएको छ ।

४.१ पुष्ट खेती सम्बन्धी आर्थिक विश्लेषण ६ प्रजाति

यस आर्थिक बर्षमा कट फ्लावर तर्फ सयपत्री, गोदावरी, गुलाव, ग्लाडिओलस, कार्नेशन तथा जरवेरा फूलको

आर्थिक बिश्लेषण तर्फ अध्ययन गरिएको छ । यी ६ प्रजातीको खेती प्रबिधी सहित व्यवसायीक तथा आर्थिक बिश्लेषण सहितको लिखित प्रतिबेदन प्यानमा उपलब्ध छ । यसले व्यवसाय गरि रहेको तथा व्यवसाय गर्न चाहनेहरु लागि आर्थिक पक्षका बिषयमा व्यवसायीक मार्ग निर्देशन हुनेछ ।

४.२ पुष्ट खेती सम्बन्धी प्राविधिक पुस्तिका तयारी एवं प्रकाशन ३ प्रजाति

(आर्थिक विश्लेषण सहित)

कट फ्लावर तर्फ सयपत्री, गोदावरी, गुलाव फूलको खेती प्रबिधी तथा आर्थिक बिबरण सहितको प्राविधिक पुस्तीकाको तयारी गरि ३००० प्रति प्रकाशन गरिएको छ । गोदावरी, गुलावको खेती प्रबिधी सम्बन्ध पुष्ट बिज्ञ डा. उमिद पुनज्यू र अनिल आचार्यले लेख्नु भएको छ । भने सयपत्री खेती प्रबिधीको बिषयमा डा. कल्याणी मिश्र र माधव धितालले सहयोग गर्नु भएको छ ।

४.३ पुष्ट तथ्यांक तथा बार्षिक प्रगति पुस्तिका प्रकाशन

आ.ब. २०७२/०७३ को पुष्ट प्रबद्धन कार्यक्रम अन्तर्नत सम्पन्न गरिएको कार्यक्रमको बिस्तृत बिबरण सहितको बार्षिक प्रगती पूस्तीका प्रकाशन गरिएको छ ।

शिर्षक ५: शहरी सौन्दर्य तथा वातावरण संरक्षण कार्यक्रम

पुष्ट व्यवसाय प्रबद्धन कार्यक्रम अन्तर्गत काठमाण्डौ उपत्यका बिभिन्न क्षेत्रमा सडक तथा खोला किनारामा बातावरण स्वच्छ र हरियाली राख्नमा सघाउ पुऱ्याउने उदेश्य अनुरूप पुष्ट तथा पुष्टजन्य बनस्पती तथा पार्क निर्माण गर्ने कार्य समेत रहेको थियो । प्यानले यस संस्थाको स्थापना काल देखि नै व्यवसायीक प्रबद्धन मात्र नगरेर वातावरण संरक्षणको क्षेत्रमा समेत कार्य गर्दै आईरहेको छ । यस बर्ष पनि नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयको सहयोगमा बातावरण स्वच्छ र हरियाली राख्नमा सघाउ पुऱ्याउने उदेश्य अनुरूप तपसिलका दुई वटा क्षेत्रमा कार्य सम्पन्न गएको छ ।

५.१ स्थानिय सरोकारवाला समितिहरूको समन्वयनमा धोबीखोला किनारामा बृक्षरोपन

गत बर्ष धोबीखोला कोरिडोर अन्तर्गत कालोपुल देखि गतोपुलसम्म बृक्षरोपन गरिएको थियो । लामो समय देखि धोबीखोलामा सरसफाई र सौन्दर्य अभियान चलाउदै आएको स्थानिय बासिन्दाहरूको संस्था रुद्रमति सरकोर समाज र प्यान का पदाधिकारीहरु बिच बिभिन्न चरणमा छलफल भएका थियो । दुबै संस्थाबिच बिभिन्न चरणमा भएको छलफल पश्चात बातावरण स्वच्छ र हरियाली राख्नमा सघाउ पुऱ्याउन सडकको किनारामा बृक्षरोपन तथा संरक्षण गर्न सहमत भई सहकार्य गर्ने गरि समझौता सम्पन्न भएको थियो । गत बर्षको कार्यलाई निरन्तरता दिई यस बर्ष पनि काठमाण्डौ महानगरपालिका तथा स्थानिय सरोकार समाजहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा छलफल गरि रातोपुल देखि सोतोपुलसम्म धोबीखोलाको दुबै किनारामा बृक्षरोपण गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।

५.२ का.प.पा.संगको सहकार्यमा उपयुक्त सहरी क्षेत्रमा सौन्दर्य नमुनास्थल निर्माण

नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयको अनुदान सहयोगमा शहरी सौन्दर्य तथा वातावरण संरक्षण कार्यक्रम शिर्षक अन्तर्गत कोटेश्वर महादेबस्थान पुल देखि उत्तर तर्फ ४१० मिटर लम्बाई मध्ये (खाली भाग) २०० मिटर लम्बाई ५.४० मिटर चौडाई रहेको क्षेत्रमा सौन्दर्य नमुनास्थल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । उक्त नमुनास्थल निर्माण कार्य तथा संरक्षण गर्न स्वायम्भु गार्डेन सर्भिस एण्ड प्लान्ट नर्सरीलाई मिति २०७३ अषाढ १९ गते बाट एक बर्षका लागि जिम्मेवारी दिएको छ ।

शिर्षक ६ : संयुक्त अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण

नेपाल सरकार तथा FAN को नियमानुर आयोजनामा उल्लेखित कार्यहरूको समन्वय गर्ने, संचालन गर्ने, लेखा प्रणाली व्यवस्थित गर्ने लगायतका कार्यहरू नियमित रूपमा सम्पन्न गरिएको छ । कार्यक्रमबाटे सार्वजनिक पारदर्शिताका लागि जिल्लास्तरिय तथा केन्द्रिय सरोकारवाला संघ संस्था तथा व्यवसायीहरूको उपस्थितीमा बिभीन्न समयमा बिभिन्न ठाउमा बैठक बसि जानकारी गराईएको छ । भए गरेको कार्यक्रमहरूको यथार्थ जानकारी तथा सो कार्यक्रमले पारेको प्रभावको बिषयमा नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, जिल्ला कृषि बिकास कार्यलय तथा संघ संस्थाका प्रतिनिधीहरूको पत्यक्ष संलग्नतामा समय समयमा अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरिएको छ । समय सापेक्ष भए गरेको कार्यक्रमको प्रगती प्रतिबेदन नेपाल सरकार कृषि बिकास मन्त्रालयमा पेश गरिएको छ ।

संस्थागत बैठक, छलफल तथा भेला

यस अवधिमा विभिन्न नीति निर्माण तथा कार्यक्रम तय गर्नका लागि प्रत्येक महिनाको पहिलो बुधवार कार्य कारिणी समितिको बैठक बस्ने निर्णय भए बमोजिम जम्मा १२ पटक नियमित बैठक सम्पन्न भएको थियो । साथै अन्य विविध महत्वपूर्ण बिषय बस्तु माथि छलफल गर्न परामर्श बैठक १३ पटक, आकस्मिक बैठक १८ पटक सम्पन्न भएको थियो । सभापति परिषदको बैठक १ पटक, जिल्ला परामर्श बैठक १ पटक, नरसीरी उप समितिको बैठक ७ पटक, कट फ्लावर उत्पादक उप समितिको बैठक २ पटक सम्पन्न भएका थिए । यी बैठकहरूमा संस्थागत तथा पुष्ट व्यवसायीहरूको हक्कहितको बिबिध बिषयहरूमा गमिष्ठ छलफल गरि नीतिगत निर्णय गरि कार्यन्वयन गरिएको थियो ।

पुष्ट प्रबर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत बिबिध बिषयमा छलफल तथा निर्णय गरि कार्यक्रम कार्यन्वयनमा सहजता ल्याउन कृषि बिकास मन्त्रालयमा निर्देशन समितिको बैठक १ पटक, प्राबिधीक समितिको बैठक ५ पटक, अनुदान मुल्याङ्कन उपसमितिको बैठक १७ पटक, सेड हाउस अनुदान वितरणका लागि सेड हाउस मापदण्ड निर्धारण गर्न १ पटक बैठक सम्पन्न गरिएको थियो ।

- कार्यसमितीको मिति २०७२ भाद्र २८ गते बसेको बैठकबाट निम्न समिति तथा उप समितिको संयोजक निम्ननुसार तोकिएको थियो
१) जिल्ला समन्वय समिति संयोजक	दिलीप बादे
२) नरसीरी उपसमिती संयोजक	शिव बहादुर खडका
३) कट फ्लावर उत्पादक उपसमिति संयोजक	पाण्डब श्रेष्ठ
४) कट फ्लावर खुद्रा बिक्रेता उप समिति संयोजक	सिताराम पन्त

जिम्मेवारी बाँडफाँड

- मिति २०७२ अश्विन ६ गते बसेको कार्यसमितीको बैठकको निर्णय अनुसार निम्न अनुसार जिम्मेवारी बाँडफाँड गरिएको थियो ।
क) उच्च स्तरिय भेटघाट	श्री लोक नाथ गैरे
ख) अन्राष्ट्रिय सम्बन्धा बिस्तार	श्री दिलीप बादे
ग) नीजि तथा गैरसरकारी संघसंस्थासंग समन्वय	श्री दिलीप बादे
घ) नेपाल सरकारको निकायहरूसंग समन्वय	श्री मीन बहादुर तामाङ्ग
ङ) सदस्यहरूसंग समन्वय	श्री शिव बहादुर खडका
च) कार्यलय व्यवस्थापन	श्री रामजी कुब्बर
छ) तालिम तथा प्रशिक्षण	महेन्द्र ब. सुबेदी र मीना तामाङ्ग
ज) प्राबिधी तथा बिकास	दिलीप बादे र रोशन श्रेष्ठ
झ) बिबाद निरोपण	राम बहादुर तामाङ्ग र रोशन श्रेष्ठ

- नर्सरी उपसमितिको गठन तथा नर्सरी व्यवसायको समसामयीक बिषय बस्तु माथि छलफल गर्न पुष्प व्यवसायमा सघाउ पुच्चाउन नर्सरी भेलाको आयोजना २०७२ असोज ८ गते रक हाउस क्याफे रातोपुलमा सम्पन्न भएको थियो । उक्त भेलामा सिब बहादुर खडकाको संयोजकत्वमा ९ सदस्य नर्सरी उप समिति गठन गरिएको थियो ।

क्र.सं.	नाम	पद	नर्सरी का नाम
१	शिव ब. खडका	संयोजक	सृजना नर्सरी
२	धन प्रसाद घिमिरे	स. संयोजक	सुदिमा नर्सरी
३	राजकृष्ण बजगाई	सचिव	शिष्टा नर्सरी
४	सिताराम घिमिरे	सदस्य	दुर्गा भवानी नर्सरी
५	कृष्ण राम थापा	सदस्य	बुढाथोकी नर्सरी
६	हुकुम मगर	सदस्य	इमानुयल नर्सरी
७	जिवनाथ पुडासैनी	सदस्य	प्रकृती नर्सरी
८	केशव राज शर्मा	सदस्य	मर्निङ म्लोरी नर्सरी
९	पुनिरत्न मर्हजन	सदस्य	मनिप्लान्ट नर्सरी

साथै २०७२ मंसिर १७ गते रक हाउस क्याफे रातोपुलमा नर्सरी भेलाको आयोजना गरि व्यवसायीहरूको समसामयीक समस्यहरूको बिषयमा गम्भीर छलफल गरिएको थियो ।

नर्सरी व्यवसायीहरूको सुभाब संकलन गर्न फ्यान कार्यसमितिले मिति २०७२ असोज २४ र २५ गते नर्सरी भ्रमण गरेको थियो । पहिलो दिन ६३ वटा नर्सरी तथा कट फ्लावर पसलको अवलोकन गरिएको थियो भने दोस्रो दिन ३७ वटा नर्सरी तथा कट फ्लावर पसलको अवलोकन भ्रमण गरिएको थियो । अवलोकन भ्रमण गर्दा सदस्यहरूबाट निम्न सुभाब प्राप्त भएको थियो ।

- नर्सरीको भौतिक संरचना बिकासका लागि बिशेष जि आई पाईपद्वारा निर्मित आधुनिक ग्रिनहाउस निर्माणमा अनुदान सहयोग गर्नु पर्ने ।
- आयतित बोटबिरुवाहरूको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने किसीमको नीति बनाउनु पर्ने ।
- नर्सरीको स्तर उन्नतीका लागि समय सापेक्ष व्यवस्थापकिय तालिमहरू दिनु पर्ने ।
- समय सापेक्ष नर्सरी व्यवसायीहरूको क्षमता तथा दक्षता बिकासका लागि आबश्यक बिभिन्न अन्तरकृया, भेला तथा तालिम जस्ता कार्यक्रमहरू समय समयमा संचालन गर्नु पर्ने ।
- कट फ्लावर पसलको स्तर उन्नतीका लागि अनुदान सहयोग फ्यानले गर्नु पर्ने ।
- कट फ्लावर व्यवस्थापकिय तालिम संचालन गरिनु पर्ने आदि

- कट फ्लावर खुद्रा बिक्री केन्द्रलाई व्यवस्थित तथा सहयोगि भुमिका निभाउनमा सघाउ पुच्चाउने उद्देश्यले कटफ्लावर खुद्रा बिक्रेता उप समितिको गठनका लागि मिति २०७२ मंसिर ५ गते रक हाउस क्याफेमा एक भेलाको आयोजना गरिएको थियो । उक्त भेलाले सिताराम पन्तको संयोजकत्वमा निम्न ५ सदस्य कटफ्लावर खुद्रा बिक्रेता उप समिति गठन गरिएको थियो ।

क्र.सं.	नाम	पद	नर्सरी का नाम
१	सिताराम पन्त	संयोजक	द फ्रेस फ्लावर सप
२	पदब बहादुर खडका	स. संयोजक	डिजाईन फ्लावर सप
३	राजु तामाङ्ग	सचिव	फ्लावर जोन
४	ईन्द्र कुमार श्रेष्ठ	सदस्य	श्री गणेश फ्लावर सप
५	सरोज श्रेष्ठ	सदस्य	एभाग्रिन फ्लावर सप

- कट फ्लावर उत्पादक उपसमितिको गठन तथा समसामयीक बिषय बस्तु माथि छलफल गर्ने मिति २०७२ मंसिर १५ गते कट फ्लावर उत्पादक व्यवसायीहरूको भेला रक हाउस क्याफे रातोपुलमा सम्पन्न भएको थियो । उक्त भेलामा पाण्डप श्रेष्ठको संयोजकत्वमा निम्न ५ सदस्यित कट फ्लावर उत्पादक उप समिति गठन भएको थियो ।

क्र.सं.	नाम	पद	नर्सरी का नाम
१	पाण्डब क्षेत्र	संयोजक	ए.यस कट फ्लावर
२	ज्ञानेन्द्र थापा	स. संयोजक	ईन्द्रेणी फ्लोरा फर्म
३	दिपेश श्रेष्ठ	सचिव	इचंगुनारायाण नर्सरी
४	केशर सुनुवार	सदस्य	प्रेम पुष्प नर्सरी
५	उद्धबराज गिरी	सदस्य	रामकोट फ्लोरा

- मिति २०७२ चैत्र ५ गते फ्यानका पुर्व अध्यक्षज्यूहरू, सल्लाहकारज्यूहरू, सम्पुर्ण उपसमितिका सदस्यज्यूहरू र अन्य व्यवसायीहरूसंग आ.ब.२०७३/०७४ को लागि फ्यानले कृषि बिकास मन्त्रालयमा पेश गर्ने कार्यक्रम तथा बजेट सम्बन्धमा बिस्तृत छलफल गरि उहाँहरूको राय, सल्लाह सुझाब अनुसार कार्यक्रम तय गरि कृषि बिकास मन्त्रालयमा पेश गरिएको थियो ।

सल्लाहकार समितिको गठन

मिति २०७२ भाद्र २८ गते बसेको कार्यसमितिको बैठक निर्णय अनुसार निम्न ५ सदस्यीय सल्लाहकार समितिको गठन गरिएको थियो ।

- १) डा. उमेद पुन
- २) मुरारी प्रसाद गौतम
- ३) कुबेर जंग मल्ल
- ४) मधुसुदन आचार्य
- ५) त्रिलोक बस्नेत (कानुनी सल्लाहकार)

सदस्य संख्या

फ्यानको स्थापना बर्ष देखि आ.ब.२०७२/०७३ को अन्तसम्म आई पुगा संस्थाको साधारण सदस्यता लिएको सदस्य संख्या जम्मा ५४८ जना रहेको पुगेको छ । आ.ब. ०७२/७३ मा १८ जना नयाँ सदस्यहरूले संस्थाको साधारण सदस्यता लिएको छ । आ.ब.२०७२/७३ को अन्त सम्म नविकरण गरेका सदस्य संख्या मात्र १३५ जना रहेका छन् । अधिल्लो आ.ब.२०७१/७२ मा जम्मा २५२ जना सदस्यहरू नविकरण भएको थियो ।

बिषेश साधारण सभा

२३ औं बार्षिक साधारण सभाले प्यानको बिधान २०४९ लाई समय सान्दर्भिक संसोधन गर्न आवश्यक ठानी प्यान अध्यक्ष श्री लोक नाथ गैरेको संयोजकत्वमा एक बिधान संसोधन समिति गठन गरि बिशेष साधारण सभामा अनुमोदन गर्ने गरि जिम्मेवारी तोकेको थियो । उक्त बिधान संसोधन समितिमा निम्न सदस्यहरु रहेको थियो ।

१) लोक नाथ गैरे	संयोजक
२) सुरेश भक्त श्रेष्ठ	सदस्य
३) हरि प्रसाद मैनाली	सदस्य (कानुन व्यवसायी)
४) दया कुमार द्वाँ	सदस्य
५) डा. उमेद पुन	सदस्य
६) शिव बहादुर खडका	सदस्य
७) पाण्डप श्रेष्ठ	सदस्य
८) सिताराम पन्त	सदस्य
९) कुमार कसजु श्रेष्ठ	सदस्य
१०) श्रीधर कार्की	आ.सदस्य
११) भोज राज तिमलिसना	आ.सदस्य

एधार सदस्यीय बिधान समितिले प्यानको बिधान २०४९ लाई पूरै संसोधन गरि बनाएको ड्राफ्ट बिधान मस्यौदा उपर बिभिन्न समिति उपसमिती तथा सदस्यहरु माझ पुच्चाई राय सुझाब संकलन गरि बिभिन्न समयमा बसेको बैठकबाट अन्तिम रूप दिएको थियो । उक्त संसोधित बिधान मस्यौदालाई छलफल गराई अनुमोदन गर्नका लागि मिति २०७२ फागुन ७ गते प्यानको बिशेष साधारण सभा बोलाईएको थियो । मिति २०७२ फागुन ७ गते ट्रेड टावर थापाथलीमा बसेको प्यानको बिशेष साधारण सभामा पेश गरिएको संसोधित प्यानको बिधान २०४९ लाई दफागत रूपमा छलफल चलाई राय सल्लाह सुझाब सहित र केहि बुधाहरुमा संसोधन सहित सर्व सम्मतीबाट अनुमोदन भएको थियो । उक्त संसोधीत प्यानको बिधान २०४९ लाई स्वीकृतीका लागि जिल्ला प्रसारण कार्यालय, ललितपुरमा पेश गरिएकोमा केहि दफामा संसोधन सहित मिति २०७३ जेष्ठ १० गते जिल्ला प्रसारण कार्यालय, ललितपुरबाट स्वीकृत भई लागु भई सकेको छ ।

बिरुवा प्रसारण तालिम

गत २०७२ पुष २४ देखि २८ गतेसम्म PUM नेदरल्याण्डबाट पुष्ट बिशेषज्ञ फिकाई "Plant propagation in Nepalese floriculture" Subtitle: "Propagation of garden and house plants in nursery practice with focus on seasonal flowers" सम्बन्धित तालिम होटल शिवम प्लाजा पिङ्लास्थान गौसला काठमाण्डौमा संचालन गरिएको थियो । प्रशिक्षकको बास तथा खाजा खर्च प्यानले बहन गरेको थियो भने प्रशिक्षकको आतेजाते अन्य खर्च PUM नेदरल्याण्डले सहयोग गरेको थियो । उक्त तालिमका प्रशिक्षक वीन भ्यान केस्टर रहनु भएको थियो । तालिममा जम्मा ३३ जना पुष्ट व्यवसायीहरुको सहभागिता रहेको थियो । तालिम संचालन हुनु पुर्व प्रशिक्षकलाई नेपालको पुष्ट नर्सरीहरुको बस्तुगत अवस्थाबारे जानकारी गराउन दुई दिने स्थलगत भ्रमण कार्यक्रम राखिएको थियो । भ्रमणको क्रममा नर्सरीहरुमा देखिएको प्राबिधीक समस्यहरुको अवलोकन गर्न काठमाण्डौका बिभिन्न नर्सरीहरुको स्थलगत भ्रमण गरिएको

थियो । बिधिबतरूपमा तालिम भने पुष्ट २४ गते देखि २८ गतेसम्म संचालन भएको थियो । उक्त अवधीमा नर्सरीको आधारभूत अवधारणा, बिरुवा प्रसारणका बिबिध बिधीहरू, नर्सरी व्यवस्थापन आदि बिषयमा प्रशिक्षण गराइएको थियो । उक्त तालिमको कोर्डिनेशन फ्यानका कार्यसमिति सदस्य महेन्द्र सुबेदी र मीना तामाङ्गले गर्नु भएको थियो ।

भुकम्प पिडित पुष्ट व्यवसायी सदस्यहरू राहत बितरण कार्यक्रम

२०७२ बैशाख १२ गतेमा गएको बिनासकारी भुकम्पबाट पुष्ट व्यवसायीहरूमा पुन्याएको क्षतिलाई सहयोग गर्न गत बर्ष दक्षिण कोरियाबाट प्राप्त हुन आएको सहयोग यस बर्ष बितरण गरिएको छ । फ्यानले उक्त सहयोग रकम बितरण गर्नका लागि भुकम्प पिडित पुष्ट व्यवसायी सदस्यहरूबाट प्रमाण सहित लिखीत निबेदन माग गरिएको थियो । जम्मा ५२ जना पुष्ट व्यवसायी सदस्यहरूबाट निबेदन प्राप्त हुन आएका थियो । फ्यानमा प्राप्त हुन आएको सबै पिडित सदस्यहरूलाई १२४ जि.यस.एमको २४ x ८५ फिट साईजको सिल्पाउलिन प्लाष्टिक खरिद गरि बितरण गरिएको थियो ।

कट फ्लावर भ्यालु चेन राउण्ड टेबल मिटिङ्ज

प्याकटको आयोजनामा २०७२ माघ २६ गते मसला कट्टेज टेकुमा भएको कट फ्लावर भ्यालु चेन राउण्ड टेबल मिटिङ्जमा सहभागिताको लागि प्याकट बाट अनुरोध भई आएकोमा १९ जना पुष्ट व्यवसायीहरूको सहभागिता गराइएको थियो । उक्त मिटिङ्जमा कट फ्लावर भ्यालुचेनसंग सम्बन्धित बिभिन्न कार्यपत्रहरू प्रस्तुत भएको थियो । उक्त कट फ्लावर भ्यालु चेन राउण्ड टेबल मिटिङ्जबाट प्राप्त भएको निष्कर्ष सहितको लिखीत प्रतिबेदन प्याकटबाट प्रकाशन भई सकेको छ ।

२०७२ चैत्रमा आएको हावा हुरीले पुष्ट व्यवसायमा पुन्याएको क्षति बिवरण संकलन

२०७२ चैत्र १५ गते काठमाण्डौ उपत्यका तथा आसपासका जिल्लाहरूमा आएको बिनासकारी हावाहुरीका कारणले पुष्ट नर्सरी तथा फामहरूमा निर्मित भौतिक संरचना तथा फूल बिरुवाहरूमा ढूलो क्षति पुग्न गई पुष्ट व्यवसायीहरूले ढूलो आर्थिक तथा भौतिक क्षति व्यहोर्नु परेको थियो । हावाहुरीले पुष्ट व्यवसायीहरूको नर्सरी फार्ममा पुग्न गएको भौतिक तथा आर्थिक क्षति के कति हुन गयो भनि सो बिषयमा सबै व्यवसायीहरूलाई क्षतिको बिवरण माग गरिएको थियो । हावाहुरीले पुग्न गएको क्षतिको बिवरण फ्यानमा १७ वटा नर्सरी तथा पुष्ट फार्मबाट मात्र लिखीत बिवरण प्राप्त भएको थियो । हावाहुरीले पुन्याएको प्रारम्भिक क्षतिको बिवरण संकलन गर्दा पुष्ट व्यवसायमा अनुमानित ४ करोड भन्दा बढिको क्षति भएको जानकारी प्राप्त हुन आएकोले हावाहुरीबाट पुग्न गएको क्षतिको लागि संभाव्य सहयोग गरि दिन अनुरोध गर्दै कृषि बिकास मन्त्रालयमा पत्रचार गरिएको छ ।

अन्तराष्ट्रिय सहभागिता, सम्झौता तथा सहयोग

- नेपाली पुष्ट व्यवसायको अन्तराष्ट्रिय स्तरमा प्रबद्धन गर्नका साथै सम्बन्ध विस्तार गरि अन्तराष्ट्रिय अनुभव र अभ्यासबाट थप कुराहरु सिकेर नेपालमा लागु गर्ने उद्देश्यका साथ फ्यान को तर्फबाट उपाध्यक्ष दिलीप बादे र का. स. सदस्य सिताराम पन्तलाई जिम्मेवारी दिई दक्षिण कोरियाको Goyang International Flower Foundation ले April 29 to May 15, 2016 आयोजना गरेको Goyang International Flower Expo 2016 अन्तराष्ट्रिय मेलामा सहभागिताका लागि पठाइएको थियो । उक्त अवसरमा पुष्ट व्यवसायको क्षेत्रमा आपसि सहयोगका लागि सम्झौता समेत गरिएको थियो ।
- नेपाल उद्योग बाणिज्य महासंघको समन्वयमा चीन सरकारले मिती २०७३ अषाढ ३.गते देखि साउन २७ गते सम्म बेर्इजिङ्जमा आयोजना गरेको Seminar on agritech extension for development country बिषयक तालिममा भाग लिन यस संस्थाका कार्य बाहक अध्यक्ष श्री दिलीप बादेज्यू त्यस तर्फ जानु भएको थियो ।

अन्तराष्ट्रिय अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम

पुष्प व्यवसायको क्षेत्रमा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा अबलोकन भ्रमण, मेला प्रदर्शनी सहभागिता भाग लिनु जाँदा तथा गोष्ठि तालिमबाट सिकिएको, देखिएको महत्वपूर्ण पुष्प सम्बन्धि प्राविधी तथा प्राविधिक बिषयमा जानकारी गराउन मिति २०७३ जेष्ठ १६ गते ट्रेड टावर थापाथलीमा एक कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा दिलीप बादे र डा. उमिद पुनज्यूले पुष्प सम्बन्धि अनुभव आदान प्रदान गर्नु भएको थियो ।

राजिनामा

- १) प्यान कार्य समितिका अध्यक्ष श्री लोक नाथ गैरेज्यूले आफ्नो विषेश परिस्थिति र कारणवश अध्यक्ष पद रहि कार्य गर्न नसक्ने भनि पदबाट दिनु भएको राजिनामा सम्बन्धमा प्यानको बिधानको दफा १६ अनुसार कार्य समितिले स्वीकृत गर्न पाउने व्यवस्थाको प्रयोग गर्दै उक्त बिषय उपर गहन विश्लेषण गरि प्यान कार्यसमितिको मिति २०७३ जेष्ठ २० गते बसेको बैठकले स्वीकृत गरेको थियो ।
- २) कार्यसमितिका का.बा. अध्यक्ष श्री दिलीप बादे ज्यूले २०७३ साउन २७ गतेका दिन उपाध्यक्ष पदबाट दिनु भएको राजीनामा प्यानको अध्यक्षले स्वीकृत गर्नु पर्ने भएकोले गर्दा उहाँलाई नै मिति २०७२ फागुन १९ गते कार्यसमितिको बैठकले कार्यबाहक अध्यक्षको जिम्मेवारी प्रदान गरेको हुदा उपाध्यक्ष पदको राजीनामा उहाँ आफै का.बा. अध्यक्षले स्वीकृत गर्नु पर्ने भएको हुदा कार्य समितिले निर्णय गर्नु नसकि प्यानको बिधान दफा ६ को उपदफा ३(घ) अनुसार बाधा अडकाउ फूकाउको लागि सभापति परिषदमा पठाइएको थियो ।
मिति २०७३ साउन २७ गते नै बसेको सभापति परिषदको बैठकको निर्णय अनुसार २४ औ बार्षिक साधारण सभासम्मको लागि का.बा. अध्यक्षको जिम्मेवारी कायम रहने गरि उहाँको राजीनामा स्वीकृत गर्न सक्ने भनि प्राप्त भएको सल्लाह अनुसार मिति २०७३ साउन २८ गते बसेको कार्यसमितिको बैठकको सर्वसम्मत निर्णयबाट प्यान का.बा. अध्यक्षको जिम्मेवारी कायम रहने गरि उहाँले उपाध्यक्ष पदबाट दिनु भएको राजीनामा स्वीकृत गरिएको थियो ।
- ३) मिति २०७२ चैत्र १६ गते ईमेलबाट प्राप्त कास्क जिल्ला कार्यसमितिको सामुहिक राजीनामा उपर मिति २०७३ बैशाख १० गते सभापति परिषद, सल्लाहकार समिति र प्यान कार्यसमितीको संयुक्त बैठक बसी छलफल गर्दा सो राजीनामाको बिषयमा प्यानका कानुनी सल्लाहकार श्री त्रिलोक बस्नेतज्यूसंग लिखीत राय माग गरि उहाँले दिनु भएको लिखीत राय अनुसार गर्ने निर्णय भएको हुदा मिति २०७३ जेष्ठ ५ गते कानुनी सल्लाहकारसंग लिखीत राय माग गरिएको थियो । कानुनी सल्लाहकारबाट मिति २०७३ जेष्ठ २० गते प्राप्त लिखीत राय अनुसार प्यान केन्द्रिय कार्यसमितिले उक्त राजीनामा स्वीकृत गरेमा जिल्ला कार्यसमिति नै खाली हुन जाने भई जिल्ला समितिको काम कारबाही ठप्प हुने स्थिती देखिएकोले हाल रहेको कास्की जिल्ला कार्यसमितिले दिएको सामुहिक राजीनामा फिर्ता लिन लगाई अर्को साधारण सभा वा बिशेष साधारण सभाको मिति जिल्ला कार्यसमितिले तोकी सोहि साधारण सभा वा बिशेष साधारण सभामा यदि सामुहिक राजीनामा गर्न पर्ने अवस्था सृजना भएमा पेश गरि छलफल गराई यदि सो सभाले स्वीकृत गरेमा मात्र केन्द्रले अनुमोदन गर्नेले निर्णय भए बमोजिम राजीनामा अस्विकृत गरि पत्रचार गरिएको थियो ।

कारबाही

- मिति २०७२/९/९ गते बिहान ११ बजे प्यान अफिसमा कार्यसमिति सदस्य रोशन श्रेष्ठ र महासचिव बिच प्यान मार्फत कृषि बिकास मन्त्रालयको सहयोगमा प्रदान गरिने ग्रीनहाउसको अनुदानको बिषयमा सामान्य बिबाद हुदा का.स.रोशन श्रेष्ठले संस्थाको महत्वपूर्ण कागजात च्याती नष्ट गरेपछि उत्पन्न परिस्थितीको बिषयमा सोहि मितिमा

संस्थाको आकस्मिक बैठक बसी ७ दिन दिन भित्र कागजात च्याती नष्ट गर्नुको कारण सहित लिखीत स्पष्टिकरण माग गरिएको थियो । का.स.रोशन श्रेष्ठले मिति २०७२ पुष १९ गते पेश गर्नु भएको लिखीत स्पष्टिकरण पत्रमा महासचिव र आफूबिच भनाभन हुदा महासचिवले असभ्य भाषा प्रयोग गरेको र आबेशमा आई संस्थाको कागजात नष्ट गरेको स्वीकार गरेको तर महासचिवलाई आक्षेप लगाई चित्ताबुझदो जवाफ नआए पछि पूँन मिति २०७३ जेष्ठ ५ गते बसेको फ्यान कार्य समितिको बैठकले पुनः लिखीत स्पष्टिकरण माग गर्दा का.स. रोशन श्रेष्ठले मिति २०७३/२/७ मा महासचिवलाई आक्षेप होइन सचेत गराईएको भनि लिखीत स्पष्टिकरण पेश गरे उपर फ्यान कार्यसमितिको मिति २०७३/२/२० मा बसेको बैठकले सो बिषयमा निर्णयार्थ फ्यान अनुशासन समितिमा पठाएको थियो । उक्त बिषयमा अनुशासन समितिले मिति २०७३/३/१७ मा पेश गरेको लिखीत प्रतिबेदन अनुसार ग्रीनहाउस अनुदानको बिषयमा का.स. रोशन श्रेष्ठ र महासचिव मीन ब. तामाङ बिच सामान्य बिबाद हुदा संस्थाको कार्यकक्षमा संस्थाको नियम संगत राखेको कागजातहरु रोशन श्रेष्ठले च्याती नष्ट गर्ने कार्य गरेकोले उक्त कार्य संस्थाको बिधानको दफा १५ (१४) मा भएको व्यवस्था अनुरूप संस्थाको हित बिपरित काम गरेको देखिदा सो गैर कानुनी कार्य गर्ने पदाधिकारी तथा सदस्यलाई सोही ऐनको दफा १५ (१२) बमोजिम संस्थाको बिधान अनुरूप रहि निजलाई कार्यसमितीको निर्णयले निलम्बन, निष्कासन र खारेज गर्न सक्ने छ भन्ने प्राप्त प्रतिबेदनको आधारमा रोशन श्रेष्ठले संस्थाको बिधान अनुसार संस्थागत हित बिपरित कार्य गरेको ठहर गरि मिति २०७३ अषाढ १९ गते आईतबार बसेको FAN कार्यसमितिको बैठकको निर्णय अनुसार सोहि मिति देखि लागु हुने गरी संस्थाको कार्यसमिति सदस्य पदबाट निष्कासन गरिएको थियो साथै सोही मितिबाट लागु हुने गरी रोशन श्रेष्ठले प्रतिनिधित्व गर्ने यस संस्थाको सदस्य पिपल नर्सरी, चावहिल, सरस्वती नगरलाई ६ महिना सम्म यस संस्थाको कुनै पनि सेवा सुबिधा नपाउने गरी बन्चित गर्ने निर्णय समेत भएको थियो ।

अन्य गतिविधिहरू

- FAN ले हरेक बर्ष प्रकाशन गर्दै आएको पुष्ट बिशेषङ्क यस बर्ष पनि २० औ अंकको रूपमा पुष्ट तथा पुष्टजन्य बस्तुसंग सम्बन्धित विभिन्न लेख रचनाहरु संलग्न गरि १५०० प्रति पुष्ट बिशेषङ्क प्रकाशन गरि बितरण गरिएको थियो साथै सोहि अवसरमा संस्थाको नाममा वि. सं. २०७३ को रङ्गिन क्यालेन्डर १५०० प्रति प्रकाशन गरि वितरण गरिएको थियो ।
- विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकाय, संघ संस्थाद्वारा आयोजना गरिएको विभिन्न सभा सम्मेलन तथा भेटघाट समारोहहरूमा सक्रिय रूपमा सहभागी भई फ्यानको उपस्थिति देखाउनुको साथै पुष्ट व्यवसाय सम्बन्धि आबश्यक लिवङ्ग गरिएको थियो ।
- FAN ले PUM संगको सहकार्यमा बिगत केहि बर्ष देखि निरन्तर रूपमा पुष्टसंग सम्बन्धित बिषय बिज्ञ PUM Netherland बाट फिकाई तालिम संचालन गरि रहेको थियो । यस कार्यलाई आगमी दिनमा अझ प्रभाबकारी रूपमा अगाठि बढाउनका लागि दुई संस्था बिच सम्झौता गरि अधि बढाने बिषयमा PUM का country coordinator Johan Van den Berg ले प्रस्ताव गरे अनुसार मिति २०७३ बैशाख ७ गते कार्यसमितिको बैठक बसी बार्षिक ३ वटा तालिम संचालन गर्ने गरि निर्णय भए अनुसार सम्झौता गरिएको छ ।

..... समाप्त

**Every day is a New Day
Try New Day Gazanias**

Supplied exclusively through: The Standard Nursery

Gazania

PanAmerican Seed®

www.panamseed.com